

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1190

6. VELJAČE 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Veliko prelo u Subotici

**Pisme, prelje,
tamburaši**

SADRŽAJ

5

Predstavljeni planovi tri institucije hrvatske zajednice

Godina razvojnih, socijalnih i infrastrukturnih projekata

8

Izborna godina za nacionalne manjine (V.)
Novi način izbora za Hrvate u Srbiji

12

Gordana Vukov Ciganjik,
UG Klara i Rosa

U centru našeg rada je eksperiment i dijalog

16

Dva desetljeća Udruge *Naša djeca*
Priča koja traje kroz naraštaje

26

Objavljen kalendar poticaja za 2026. godinu

Država najavljuje »više reda« u potporama za agrar

32

Iriški *Kipovi* na novoj lokaciji
Fruškogorski koridor seli simbol borbe protiv kuge

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijjin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

• Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

• Zvonko Sarić

(novinar)

• Jelena Dulić Bako

(novinarka)

• Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)

• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

• 32+659.3(497.113=163.42)

S druge strane

Granice prema zemljama Europske unije nisu više zakrčene kamionima. Ne onima koji satima čekaju ulazak ili izlazak iz EU, već onima koji su krajem siječnja digli pobunu protiv rigoroznih mjera za ulazak i ostanak i Schengenskoj zoni, a koje važe za zemlje koje su van granica Europske unije. Oni koji su bili iskreni nisu tajili da su mjere za ulazak u Schengen na snazi od sredine 80-ih godina prošlog stoljeća, ali da tek sada počinje njihova rigorozna primjena, a sve zbog EES sustava koji digitalno registrira podatke iz putovnica i tako prati duljinu boravka na tlu Europske unije. Tko nam je kriv kada smo i dalje s druge strane.

No, sada će se na tome ozbiljno poraditi, a sve bi s mrtve točke, gdje je Srbija već godinama, trebao pogurati Operativni tim za pristupanje Europskoj uniji. Odluku o osnivanju tog tijela donijela je Vlada Srbije, očito ju želeći pokazati kao istinsku želju i napor da Srbija ubrza svoj europski put. Problem je samo što ovo nije prvo takvo tijelo posljednjih godina.

Zbog ovog operativnog tima ili nekih drugih razloga tek Europska komisija bila je blagonaklona prema Srbiji, pa je oslobodila dio financijskih sredstva za nju u okviru prve isplate iz Plana rasta zapadnog Balkana. Doduše, nije puni iznos od 112 milijuna eura, ali dobro će doći i polovina od toga. Direktno u proračun i za infrastrukturne projekte.

Srbija je ispunila dio reformskih obveza, pa će na ostatak novca čekati dok ne ispuni ostatak obveza iz Plana rasta za zapadni Balkan. Imamo vremena do kraja ove godine.

Z. V.

Održana prva sjednica Komisije za reviziju biračkog popisa

Prvi posao identificirati stanje

Prva sjednica Komisije za reviziju, verifikaciju i kontrolu točnosti i ažuriranja biračkog popisa, koju je sazvala predsjednica Skupštine **Ana Brnabić**, održana je u srijedu u Narodnoj skupštini Srbije. Time je uvedena revizija jedinstvenog biračkog popisa kao postupak analize i ocjene kvalitete, točnosti, pouzdanosti i efikasnosti vođenja i ažuriranja biračkog popisa.

Riječ je o stalnom, nezavisnom stručnom tijelu s mandatom od pet godina, koje bi trebalo izvršiti reviziju na osnovu izmjena i dopuna Zakona o jedinstvenom biračkom popisu, usvojenih 7. studenog prošle godine u skladu s preporukama ODIHR-a.

FOTO: BETA / Miliš Miškov

Izmjenama je uvedena revizija jedinstvenog biračkog popisa kao postupak analize i ocjene kvalitete, točnosti, pouzdanosti i efikasnosti vođenja i ažuriranja biračkog popisa. Predviđeno je da reviziju obavlja ova Komisija kao samostalno i nezavisno tijelo koje čine 10 članova i njihovi zamjenici koje je imenovala Narodna skupština na prijedlog stranaka vlasti i oporbe i nevladinih organizacija.

Članove i zamjenike članova Komisije izabrali su zastupnici Skupštine 28. siječnja.

Članovi Komisije su: **Srđan Smiljanić, Mladen Mladenović, Vladimir Pudar, Goran Vujičić, Bojana Vraneš, Nebojša Spasojević, Ognjen Rašić, Ana Gođevac, Emilija Orestijević** i **Vujo Ilić**.

Zamenici članova su: **Vladimir Dimitrijević, Zoran Militarov, Nikola Radonjić, Béla Butas, Zoran Dizdarević, Dejan Stevanović, Zdravko Janković, Marko Dimić, Ivo Čolović** i **Vladimir Erceg**.

Brnabić: Birački popis najvažniji do sada

Predsjednica Skupštine Srbije Ana Brnabić izjavila je pred početak prve sjednice Komisije kako je važno da građani vide kako birački popis nije problem i da vlast nema što kriti i istakla da je zahvaljujući svemu što je urađeno

u posljednjih 12 godina birački popis lako provjerljiv i najvažniji do sada.

»Važno je zbog građana vidjeti kako je istina sve ono što smo pričali svih ovih godina, a to je da birački popis nije problem, da nemamo što kriti i da je zahvaljujući svemu što smo uradili u posljednjih 12 godina, a prije svega uvođenju e-Uprave, birački popis lako provjerljiv, da je najvažniji, iako nijedan birački popis nije u potpunosti ažuran jer ljudi preminu, netko se preseli, promijeni prebivalište, ali to sve je sada lako uočiti«, rekla je Brnabić za TV *Pink*.

Ona je navela kako je birački popis transparentan i objavljen je na sajtu Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave.

Ilić: Lokalni izbori test za Komisiju

Politolog i član novoformirane Komisije za reviziju biračkog popisa **Vujo Ilić** kazao je za *Insajder* da je komisija dobila velika ovlaštenja, ali upozorava da sveobuhvatna revizija ne znači da će biti stvoren »potpuno idealan birački popis«. Dodao je da su zakonski rokovi već u tijeku te bi Komisija do kraja veljače morala usvojiti poslovnik o radu, metodologiju i plan rada, dok bi za devet mjeseci trebala objaviti prvi izještaj o reviziji biračkog popisa.

Ilić je podsjetio da problem s biračkim popisima postoji desetljećima, a da je posebno eskalirao 2023. godine s lokalnim izborima u Beogradu. Pojasnio je da birački popis, budući da je Srbija jedna izborna jedinica, ne može mnogo utjecati na ishode izbora na republičkoj razini, ali na lokalnoj može dati nepravednu prednost sudionicima izbora.

Rekao je kako je posao komisije utvrditi nepravilnosti ili nedostatke, ukazati što bi se trebalo uraditi i pratiti ispunjavanje preporuka i da će članovi komisije inzistirati u javnom interesu da se to uradi i obavještavati javnost događaja li se to ili ne. Ilić je naveo da su ovlaštenja komisije velika, odnosno da su 32 ovlaštenja navedena u zakonu formulirana tako da omoguće sveobuhvatnu reviziju. Istaknuo je da se prvo mora identificirati stanje i uraditi dijagnoza čitavog sustava jedinstvenog biračkog popisa, što ne isključuje mogućnost da se paralelno radi i na pojedinačnim problemima za koje se već zna da postoje. Naveo je i da će građani imati mogućnost prijaviti Komisiji sve nedosljednosti i probleme koje uoče, a da Komisija ima nadležnost postupati po njima.

Rekao je i da će redoviti lokalni izbori u svibnju u deset lokalnih samouprava, zatim predsjednički izbori sljedeće godine, ali i mogući izvanredni parlamentarni »biti važan test za komisiju«. Zaključio je da se izbori ne mogu svesti samo na birački popis, već je to preduvjet, ali da postoje i drugi problemi poput zloupotreba javnih resursa, pritisaka na birače, neravnomjerne medijske zastupljenosti i drugo.

J. D.

Predstavljeni planovi tri institucije hrvatske zajednice

Godina razvojnih, socijalnih i infrastrukturnih projekata

Na konferenciji za medije koja je u Hrvatskom domu – Matica održana u ponedjeljak, 2. veljače, predstavljeni su godišnji planovi rada Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i tjednika *Hrvatska riječ*.

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** istaknula je da ova godina neće biti godina zastoja, već nastavka procesa započetih prije osam godina, naglasivši da je fokus na razvojnim, socijalnim i infrastrukturnim projektima od značaja za hrvatsku zajednicu. Kako je navela, prvi put je uspostavljen sustav kontinuirane podrške poljoprivrednicima, a nakon završetka prvog natječaja planirana je realizacija novog, putem Ministarstva poljoprivrede.

»Prvi put smo otvorili sustavnu podršku našim poljoprivrednicima. Ove godine, nakon završetka prvog natječaja, u planu je realizacija i novog natječaja preko Ministarstva poljoprivrede, a prema pristiglim prijavama jasno se vidi da postoji velik interes i potreba na ovom području«, rekla je Vojnić.

Dodala je da je u tijeku završna faza projekta izgradnje sedam »malih matica« – tri u Podunavlju i Bačkoj, tri u Srijemu i jedna u Banatu.

»I ova godina bit će godina gradilišta i plan nam je da do kraja godine završimo s ovim kapitalnim projektima«, istaknula je.

Prema njezinim riječima, radi se i na uređenju suvenirnice u prostorijama starog HNV-a, čije se otvaranje planira na proljeće, kao i na provedbi socijalnih programa te brizi za starije, bolesne i socijalno ugrožene članove zajednice. Najavila je nastavak programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije, kao i aktivnosti na osiguravanju adekvatnog prostora za rad Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*. Osvrnuvši se na govor mržnje, Vojnić je ocijenila da taj problem i dalje postoji, osudivši ispisivanje grafita u Zagrebu s pozivom na ubojstvo **Milorada Pupovca** te mu je pružila podršku, kao i srpskoj zajednici u Hrvatskoj. Govoreći o izbornoj godini, istaknula je da će Hrvati u

Srbiji prvi put imati priliku izravno birati svoje predstavnike te je pozvala pripadnike zajednice da se upišu u poseban birački popis.

»Ovo nisu formalni izbori – ovo je odluka o smjeru. O kontinuitetu. O odgovornosti«, poručila je, naglasivši da hrvatska zajednica ne traži privilegije, već pravednost, rješavanja i dijalog.

Odgovarajući na novinarsko pitanje glede neotvaranja vrtića u Tavankutu na hrvatskom jeziku te otvaranja vrtića na bunjevačkom i srpskom, Vojnić je izrazila zabrinutost da postoji namjera da se vrtić na hrvatskom jeziku ne otvori.

»Nikada nećemo odustati od toga da vjerujemo da to nisu strategije i intencije, već da se problem može riješiti dijalogom. Zbog toga sam razgovarala s ministrom za ljudska i manjinska prava, koji je ranije na Danu hrvatske zajednice obećao da će to pitanje biti riješeno«, rekla je, navodeći da su potrebe zajednice u Tavankutu velike te da će inzistirati na pravu svakog djeteta na obrazovanje na svom jeziku.

V. d. ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako** izjavio je da će Zavod i u ovoj godini biti usmjeren na znanstveno-istraživačke projekte, zaštitu kulturne baštine, digitalizaciju građe i prezentaciju hrvatske kulture u Srbiji.

»U okviru programa očuvanja i predstavljanja hrvatske kulturne baštine u Srbiji tijekom godine provodit će se aktivnosti na upisu dvaju elemenata u Nacionalni registar nematerijalne kulturne baštine – stvaralaštva u tehnici slame te tradicijskog dvoglasnog pjevanja šokačkih Hrvatica iz Monoštora. Planirana je i priprema izložbe i kataloga *Tragovi hrvatskih arhitekata u Srbiji*, kao i istraživanje građe za kalendar posvećen slikarstvu hrvatskih umjetnika u Srbiji«, naveo je Bako.

Ravnateljica NIU *Hrvatska riječ* **Karolina Bašić** navela je da je i u ovoj godini planirano izdavanje 52 broja tjednika, kao i po 12 brojeva podlistaka za djecu i mlade *Hrcko* i *Kužiš*.

»Što se tiče nakladničke djelatnosti, Nakladničko vijeće odabralo je dvije knjige koje su ušle u plan apliciranja na natječaje za ovu godinu, a to su: *Nije mi ništa!* autorice **Katarine Čeliković** i *Stari zid* (roman) **Milivoja Prčića**. Kada je riječ o našim digitalnim izdanjima, odnosno prisutnosti na web-portalima i društvenim mrežama, planira se njihovo dodatno tehničko razvijanje«, kazala je Bašić.

Dodala je da su u planu daljnji razvoj digitalnih izdanja, novi televizijski sadržaji, izrada samostalne videoarhive, nastavak suradnje s institucijama i medijima, kao i organizacija događaja, među kojima je najavila *Hrckov maske-nbal* 12. veljače u HKC-u *Bunjevačko kolo*.

M. V. R.

Masovno kršenje Kodeksa, propaganda i copy-paste novinarstvo

Novo istraživanje Savjeta za štampu pokazuje da su dnevne novine u Srbiji u drugom dijelu 2025. godine prekršile Kodeks novinara i novinarki Srbije čak 7.246 puta, što je najviše u posljednjih pet godina. Kako prenosi *Insajder*, najveći broj prekršaja zabilježen je u tabloidima, ali zabrinjavajući trendovi viđeni su i u drugim medijima. Generalna tajnica Savjeta za štampu **Gordana Novaković** ističe da je alarmantan ne samo broj prekršaja, već i njihova vrsta.

»Najalarmantniji je podatak da je u svim medijima povećan broj prekršaja. Čak i u onim koji imaju mali broj prekršaja, to je više u odnosu na prethodnu godinu. Ali ono što se čini da je mnogo veći problem od samog broja prekršaja, to je vrsta tih prekršaja. Konstantno se povećava broj prekršaja koji se odnose na prvo poglavlje u Kodeksu, koje je u vezi s istinitošću izvještavanja«, objašnjava za *Insajder* Novaković.

Prema njenim riječima, mediji često objavljuju netočne i neprovjerene informacije, izvještavaju pristrano i sve češće daju samo jednu stranu priče. Posebno je istaknula problem medija naklonjenih vlasti.

»Mediji koji su naklonjeni vlasti zapravo o događajima izvještavaju isključivo iz vizure vlasti. Dakle, njihova interpretacija događaja je ono što mediji prezentiraju gledateljima, a ne da sami izvještavaju o tom događaju«, kazala je Novaković za *Insajder*.

Ona kaže da ovakvi trendovi nisu iznenađenje, jer Savjet već 11 godina prati prekršaje u dnevnim novinama. Ona dodaje da je prošle godine broj žalbi bio dvostruko veći nego prethodne i da je gotovo svaki slučaj povezan s prosvjedima.

»Prvi put smo zabilježili fenomen identičnih tekstova koji se simultano pojavljuju u više medija, najčešće na portalima. U istom trenutku na četiri portala pojavi se potpuno isti

tekst s istim naslovima, što liči na pamflete i nema nikakve veze s novinarstvom«, kazala je Novaković.

Ona napominje da je problem i u tome što tekstovi često nisu potpisani, što krši zakon o javnom informiranju.

»Zakon je propisao da svaki tekst mora biti potpisan imenom ili inicijalima autora... ali to se ne događa. Tekstovi su po pravilu nepotpisani ili potpisani s redakcija, a sadržaj nije u skladu ni s jednim novinarskim standardom«, kazala je predsjednica Savjeta za štampu.

Kada je riječ o kršenju istinitosti izvještavanja, Novaković objašnjava da mediji često ne razlikuju činjenice od pretpostavki i nagađanja.

»Čitajući tekstove nije vam jasno što je informacija, a što interpretacija, pretpostavka ili komentar. To je posljedica pristranog izvještavanja: unaprijed se postavi teza, pa se biraju samo podaci koji idu u prilog toj tezi«, kazala je Novaković.

Upitana o reakcijama europskih kolega, Novaković kaže da slični ekstremi postoje i u drugim zemljama, ali da je kod nas broj prekršaja i fokus na istinitost izvještavanja daleko veći.

»U Nizozemskoj su prije par godina isključili jedan tabloid koji je kontinuirano kršio kodeks. Ovdje takvu situaciju teško mogu zamisliti«, kazala je Novaković.

Ona dodaje da je posljedica neprofesionalnog izvještavanja neinformiranost građana.

»Kako će građani odlučivati o stvarima koje su za njih bitne ako nemaju točne informacije? To je vrlo opasno – ljudi koji nemaju dovoljno dobrih informacija ne mogu donositi informirane odluke.«

U razgovoru za *Insajder* Novaković je upozorila i na posljedice širenja lažnih informacija s društvenih mreža u medije.

»Ako mediji služe da prenose ono što se pojavljuje na društvenim mrežama bez provjere, onda mediji uopće nisu potrebni. To je copy-paste, bez razmišljanja o posljedicama za ljude o kojima se piše«, dodala je Novaković.

Posebno zabrinjavaju emisije koje narušavaju ugled i sigurnost novinara, kao što je nedavna televizijska emisija o predsjedniku Upravnog odbora ANEM-a **Veranu Matiću**. Novaković kaže da ta forma nije novinarska, nije dokumentarna, i da je jedini cilj diskreditacija i narušavanje ugleda osobe. Kako kaže, bit će još sličnih emisija i to je jako zabrinjavajuće. Gordana Novaković za kraj gostovanja na TV *Insajder* kazala je da su edukacija publike i medijska pismenost ključni za borbu protiv pristranog i neprofesionalnog izvještavanja, dok Savjet za štampu nastavlja upozoravati medije.

Z. V.

Prekinuta kamionska blokada granica

Europska komisija traži rješenje

Poslije nekoliko dana blokada graničnih prijelaza sa zemljama Schengenske zone kamioni su se povukli. Prekid prosvjeda uslijedio je nakon što je iz Bruxellesa stigao prijedlog rješenja za problem zbog kojeg su se prijevoznici odlučili na blokade granica ka zemljama EU. Prijevoznici su bili nezadovoljni zbog ograničenja po kojem mogu provesti najviše 90 dana u zemljama Schengena u periodu od 180 dana, a što im, kako kažu, nije dovoljno da bi mogli normalno raditi.

Blokada vozača kamiona nekoliko zemalja zapadnog Balkana trajala je od 26. do 30. siječnja, a najuporniji bili su vozači iz Srbije i Bosne i Hercegovine.

Tijekom prosvjeda Europska komisija predstavila je novu Strategiju o viznoj politici, u okviru koje je ponuđeno i moguće rješenje za prijevoznike iz država koje nisu članice EU. Za njih je predviđen takozvani produženi kratki boravak, čiji detalji još nisu poznati.

»Komisija će blisko surađivati s državama članicama kako bi pronašla pragmatična rješenja da se omogućí kratkoročni boravak za odabrane kategorije državljana trećih zemalja, uz mjere sigurnosti i ekonomskih koristi za Uniju«, piše u dokumentu.

Ali ovo je tek prijedlog koji još uvijek nisu usvojila mjerodavna tijela.

Pravilo o dužini boravka važno je i ranijih godina, ali su vozači nalazili način da ga zaobiđu. Međutim, to uskoro više neće biti moguće jer se od sredine travnja očekuje potpuno uvođenje novog elektroničkog sistema prelaska granica.

Iako je zahtjev udruženja prijevoznika bio da se vozači izuzmu iz kategorije državljana zemalja van Europske unije za koje važi pravilo 90 dana boravka unutar 180 dana, prijedlog Europske komisije ne ide u tom pravcu. Umjesto toga razmišlja se o uvođenju produženih kratkih boravaka za vozače kamiona, što bi značilo da im se ne broje striktno dani koje su proveli u Schengen zoni, budući da su vozači ranije ukazivali da im se u boravak računa čak i ako samo pet minuta u jednom danu ostanu na teritoriju Europske unije.

Kako prenosi *N1*, osim vozača kamiona, ovo rješenje bi se moglo primijeniti i na druge grupe, poput sportaša ili umjetnika, koji nemaju namjeru živjeti u EU. Europska komisija prepoznaje da ovim grupama može biti potreban boravak duži od 90 dana tijekom 180 dana, piše u dokumentu.

»Razmatrat će se uvođenja novog zakonodavstva na nivou EU s posebnim skupom pravila za produžene kratkoročne boravke«, navodi EK.

Konkretnog rješenja još nema, pa za vozače kamiona i dalje važi pravilo 90/180. Ipak su se povukli s graničnih prijelaza, pa se od kraja siječnja teretni promet odvija bez zastoja. Privredna komora Srbije priopćila je na početku prosvjeda vozača kamiona da je šteta za zemlje zapadnog Balkana zbog obustave kamionskom transporta dnevno bila oko 100 milijuna eura, a samo za Srbiju 55 milijuna eura.

Z. V.

Izborna godina za nacionalne manjine (V.)

Novi način izbora za Hrvate u Srbiji

Izborne liste mogu predlagati najmanje tri birača upisanih u poseban birački popis, nacionalnomanjinske udruge i registrirane nacionalnomanjinske političke stranke. Izbornu listu svojim potpisima mora podržati najmanje 1%, a ne manje od 50 birača upisanih u poseban birački popis * Biračko mjesto određuje se za glasanje najmanje 100, a najviše 2.500 birača upisanih u posebne biračke popise iz reda svih nacionalnih manjina

Kao što smo već pisali, Hrvati u Srbiji će prvi puta na ovogodišnjim izborima za nacionalna vijeća, koji će biti održani krajem godine, birati članove Hrvatskog nacionalnog vijeća na neposrednim izborima. Do sada su svih pet izbora održani putem elektora te će ovogodišnji izbori svakako biti novum i nepoznanica, kako za kandidate tako i za birače. Naime, za razliku od elektorskih izbora na kojima birači ne izlaze na izbore već daju svoj potpis elektorima u razdoblju prije izbora, sada će i Hrvati poput pripadnika drugih nacionalnih manjina moći izići na izbore i dati svoj glas neposredno nekoj od kandidiranih listi po svom izboru.

Principi izbora

Izbori za nacionalna vijeća prema Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina zasnivaju se na principima slobode izbora, jednakosti izbornog prava, periodičnosti izbora i principu tajnog glasanja. Posebna načela izbora su dobrovoljnost, proporcionalnost i demokracija. Izborna prava pripadnika nacionalnih manjina uključuje prava da: bira članove nacionalnog vijeća, bude biran za člana nacionalnog vijeća, predlaže kandidate za članove nacionalnog vijeća, bude informiran o izborima za nacionalna vijeća, o kandidatima za članove nacionalnog vijeća, kao i o njihovim programima, bude upisan u poseban birački popis nacionalne manjine, glasa za izbor nacionalnog vijeća i da ima pravo na zaštitu prava vezanih za izbor nacionalnog vijeća. Pripadnik nacionalne manjine stječe pravo birati članove nacionalnog vijeća ako se upiše u poseban birački popis nacionalne manjine, dok za člana nacionalnog vijeća važi taj isti uvjet uz uvjet da ne obavlja funkciju suca, tužitelja ili suca Ustavnog suda.

Neposredni izbori za članove nacionalnih vijeća održavaju se kada je u poseban birački popis nacionalne manjine upisano više od 40% pripadnika nacionalne manjine prema posljednjem popisu stanovništva. Taj uvjet

ove je godine ispunjen, ali pripadnici manjina mogu se i dalje upisivati u poseban birački popis ukoliko žele sudjelovati na izborima. A osim što će na ovim izborima birači upisani u poseban birački popis, moći glasati po prvi puta neposredno, i način kandidiranja izbornih lista je nešto drugačiji u odnosu na elektorske izbore.

Kandidiranje – izborne liste

Izborne liste mogu predlagati grupa birača (najmanje tri) upisanih u poseban birački popis, zatim udruge čiji se ciljevi ostvaruju u području zaštite prava nacionalne manjine i registrirane nacionalnomanjinske političke stranke. Izbornu listu svojim potpisima mora podržati najmanje 1%, a ne manje od 50 birača upisanih u poseban birački popis. To u konkretnom slučaju za hrvatsku manjinu iznosi oko 225 potpisa, prema podacima od 12. siječnja 2026. godine kada je u Poseban birački popis hrvatske nacionalne manjine bilo upisano 22.512 birača. Birač može svojim potpisom podržati izbornu listu samo jednog predlagača, a potpisi se ovjeravaju i ne podležu plaćanju taksi. Na izbornoj listi mora se nalaziti najmanje jedna trećina kandidata od broja članova nacionalnog vijeća koje se bira (za HNV se ove godine bira 23 vijećnika), a najviše onoliko kandidata koliko se članova nacionalnog vijeća bira. Ime i prezime kandidata navode se u izbornoj listi prema srpskom pravopisu i ćirilničnim pismom, a mogu biti navedeni i prema pravopisu i pismu nacionalne manjine, pri čemu redoslijed određuje predlagač. Nositelja izborne liste i redoslijed kandidata određuje predlagač. Na izbornoj listi među svaka tri kandidata po redoslijedu na listi (prva tri mjesta, druga tri mjesta i tako do kraja liste) mora biti najmanje po jedan kandidat – pripadnik manje zastupljenog spola. Izborna lista ima naziv koji određuje predlagač izborne liste. Ako izbornu listu predlaže grupa birača, naziv izborne liste sadrži naziv utvrđen sporazumom o obrazovanju grupe birača i u naziv se može uključiti ime nositelja izborne liste, ali

ne može sadržati riječi »udruga« i »stranka« niti naziv registrirane udruge ili političke stranke. Ako pak izbornu listu predlaže udruga, naziv može sadržati naziv udruge, a može se uključiti i ime nositelja izborne liste. I treće: ako izbornu listu predlaže politička stranka nacionalne manjine, naziv liste mora sadržati naziv političke stranke iz akta o njejoj registraciji i može se uključiti i ime nositelja liste. Naziv izborne liste koju predlaže grupa birača ili udruga ne može upućivati na naziv crkve i vjerske zajednice.

Izborna lista podnosi se Komisiji najkasnije 15 dana prije održavanja izbora, koja je proglašava odmah po prijemu, a najkasnije u roku od 24 sata. Ako izborna lista sadrži nedostatke, Komisija u roku od 24 sata nalaže da se, najkasnije u roku od 48 sati otklone nedostaci. Kada Komisija utvrdi da izborna lista sadrži nedostatke, odnosno ako utvrdi da nedostaci nisu otklonjeni ili nisu otklonjeni u propisanom roku, donijet će u narednih 48 sati rješenje o odbijanju proglašenja izborne liste. Zbirnu izbornu listu utvrđuje Komisija, za svaku nacionalnu manjinu posebno, deset dana prije održavanja izbora i ona uključuje sve izborne liste za svaku nacionalnu manjinu, s osobnim imenima i podacima svih kandidata. Redoslijed se utvrđuje prema redosledu proglašenja izborne liste. Predlagač izborne liste ima pravo u roku od 48 sati od dana objavljivanja zbirne izborne liste izvršiti uvid u dokumentaciju koja je podnesena uz proglašene izborne liste.

Provođenje izbora

Ministarstvo rješenjem zaključuje poseban birački popis 15 dana prije održavanja izbora kada se utvrđuje ukupan broj birača za svaku nacionalnu manjinu, kao i broj

birača po biračkim mjestima, i to ukupno za svako biračko mjesto i razvrstano po nacionalnim manjinama, što se objavljuje u *Službenom glasniku*. Ministarstvo dostavlja Komisiji sva rješenja o upisima, brisanjima, izmjenama, dopunama i ispravkama u posebnom biračkom popisu koje je donijelo od zaključenja do 72 sata prije dana održavanja izbora, te se objavljuje konačan broj birača za svaku nacionalnu manjinu, kao i broj birača po biračkim mjestima, i to ukupan za svako biračko mjesto i razvrstan po nacionalnim manjinama.

Birač glasa na biračkom mjestu na kome je upisan u izvod iz posebnog biračkog popisa. Svakom biraču obvezno se, najkasnije pet dana prije dana održavanja izbora, dostavlja obavijest o danu i vremenu održavanja izbora, s brojem i adresom biračkog mjesta na kome glasa. Uprava jedinice lokalne samouprave stara se o uređivanju biračkih mjesta i priprema za svaki birački odbor potreban broj glasačkih kutija s priborom za njihovo pečaćenje i priborom za pisanje. Predstavnici predlagača izbornih lista imaju pravo uvida u izborni materijal koji se vrši u prostorijama Komisije. Uvid u izborni materijal može se izvršiti u roku od pet dana od dana glasanja. Zanimljivo, pripadnici policije na dužnosti mogu ući na biračko mjesto samo ako su narušeni red i mir, na poziv predsjednika biračkog odbora. Biračko mjesto određuje se za glasanje najmanje 100, a najviše 2.500 birača upisanih u posebne biračke popise, i to iz reda svih nacionalnih manjina. Izuzetno se može odrediti biračko mjesto i za glasanje manje od 100 birača ako bi biračima bilo znatno otežano glasanje na drugom biračkom mjestu.

Izveštaj s ukupnim rezultatima izbora Komisija objavljuje u *Službenom glasniku* u roku od 96 sati od završetka glasanja.

J. D.

Sudjelovanje Hrvata u saveznoj kolonizaciji Vojvodine 1945. – 1948. (V.)

Povratak u zavičaj

Povratku u zavičaj doprinijeli su, osim neprilagođivanja na nove uvjete života, razočaranost prilikama u mjestima koloniziranja i psihološki uzroci nastali nakon izbijanja rezolucije Informbiroa 1948., blokada granica uz nesigurnost zbog graničnog položaja naselja u kojima su živjeli kao i prisutnost znatnog broja pripadnika neslavenskih naroda

Riđica je naseljavana sa stanovništvom iz sjeverne Dalmacije (Benkovac, Kistanje, Obrovac, Zadar, Šibenik, Knin, Drniš) u tri transporta tijekom 1945. i 1946. godine, a kasnije su se naseljavale manje grupe ili pojedinačne obitelji. Najveći broj obitelji, uglavnom srpskih, bio je s područja Bukovice. Hrvatske obitelji bile su najviše podrijetlom sa zadarskog i šibenskog područja i pripadajućih im otoka (Milunović 1986, 178). Ako uzmeo u obzir predratnu nacionalnu strukturu dalmatinskih kotareva možemo pretpostaviti da su većinu ukupnog broja kolonističkih obitelji u Riđici s područja Zadra (39), Šibenika (33), Preka (9) i Biograda (4) činile hrvatske.

U prvom transportu 220 obitelji

Prvi transport s 220 obitelji kolonista podrijetlom s područja tadašnjih kotareva Benkovac i Zadar došao je u Riđicu 7. XII. 1945. Drugi transport s 200 obitelji s područja kotareva Šibenika i Knina stigao je 18. II. 1946. Posljednji, treći transport s oko 80 obitelji s područja Benkovca i Zadra došao je u ožujku iste godine (Milunović 1986, 178; Durić 1960, 88-89). Nakon ovih transporta zabilježena su naseljavanja manjih grupa i pojedinačnih obitelji (Milunović 1986, 171). Prema nekim tvrdnjama, kod razdiobe kuća vodilo se računa i o nacionalnosti kolonista. »Pošto su u manjini naseljenici hrvatske narodnosti, oni su dobili prednost u biranju kuća« (Durić 1960, 7). U ovu tvrdnju sumnjamo jer nismo nigdje nailazili na službene dokumente koji bi potvrdili favoriziranje nekih grupa kolonista u raspodjeli imovine prema nacionalnom ključu. Prvenstvo su imale udovice s djecom i ratna siročad, zatim ratni vojni invalidi i nositelji partizanske Spomenice i na kraju ostali borci. Da je gornja tvrdnja **Vladimira Durića** točna, onda bi u Stanišiću i Riđici hrvatske obitelji zauzimale najbogatije kuće u središtima naselja. Međutim, takva polarizacija nije postojala već je hrvatskih i srpskih obitelji bilo u svim dijelovima naselja.

Neke hrvatske obitelji su naseljene u bogatije i veće kuće, ali to je proizlazilo iz njihova statusa definiranim u pravilima o prvenstvu raspodjele imovine ili vremena naseljavanja. Kolonisti koji su se naseljavali u prvim transportima češće su dobivali bogatije i veće kuće. Na prihvatu kolonista i raspodjeli imovine radila je komisija

nacionalno mješovita sastava, što je sigurno dodatno utjecalo da ne dolazi do slučajeva favoriziranja neke od nacionalnosti.

Prema prvom poslijeratnom popisu 1948. godine, u Stanišiću je popisano 2.480 Hrvata od ukupno 7.741 stanovnika, a u Riđici 473 od ukupno 4.159 stanovnika. Prosječna kolonistička obitelj iz Hrvatske imala je »5,69« članova, ili gotovo šest osoba u prosjeku (Stipetić 1954, 444). Broj koloniziranih Hrvata bio je prvotno veći, ali se nakon kolonizacije dio Dalmatinaca, najčešće oni koji se prije nisu bavili poljodjelstvom, vratio u zavičaj. U tome su prednjačili Primorci i Boduli (otočani) iz nekadašnjih kotareva Šibenik, Korčula, kolonisti iz nekadašnjeg kotara Metković i nešto manje iz kninskog kotara. Masovnog napuštanja bilo je u dva navrata; u jesen 1947. i 1948. godine. Povratku u zavičaj doprinijeli su, osim neprilagođivanja na nove uvjete života, razočaranost prilikama u mjestima koloniziranja i psihološki uzroci nastali nakon izbijanja rezolucije Informbiroa 1948., blokada granica uz nesigurnost zbog graničnog položaja naselja u kojima su živjeli kao i prisutnost znatnog broja pripadnika neslavenskih naroda (Durić 1960, 15, 74-75).

Mnogima nije odgovarala klima, napose stanovništvu s otoka i priobalja, većini je bila nepoznata tehnika poljodjelskih radova i uzgoja kultura različitih od onih u mediteranskom podneblju, nedostajalo je oruđa za rad, mnogi su se žalili na kvalitetu vode, a bila je i jaka nostalgija za starim krajem. Tome treba dodati i činjenicu kako je dio naseljenika bio slabog zdravlja i jedva sposoban za fizički rad na polju. Na zdravstveno stanje kolonista negativno je utjecalo, osim tegobnog puta i zaraznih bolesti, izbjeglištvo brojnih dalmatinskih obitelji u Italiji (Bari, Brindisi) i Egiptu (El Shatt) 1944.-1945. Njihov povratak u domovinu započeo je u travnju 1945. i trajao sve do 1946. godine, dakle neposredno prije kolonizacije.

Teška prilagodba

Klimatski kontrast doseljenom stanovništvu bio je posebno izražen jer je većina transporta iz Dalmacije u Vojvodinu pristigla zimi ili u rano proljeće. Neposredno po dolasku u velikom broju su se razbolijevali od bolesti dišnih putova. Ipak, Dalmatinci su se manje razbolijevali

od nekih bolesti poput tuberkuloze u odnosu na Ličane i Kordunaše iz susjednih sela (Durić 1960, 79). Često su se vraćali stari kojima je najteže padala prilagodba i bolesni. Bilo je i nezadovoljnika koji u mjestima naseljavanja nisu naišli na ono što su očekivali ili im je obećavano. Ne treba smetnuti s uma da su doseljenici bili svjesni činjenice da su naseljavani u kuće nasilno istjeranih Nijemaca od kojih su neki istodobno u vrijeme njihova naseljavanja bili zatvoreni u logorima Kruševlje i Gakovo, svega nekoliko kilometara zračne linije od Stanišića i Riđice. U takvim okolnostima bila je prisutna nelagoda, osjećali su se uljezima, jer su na tuđemu (*Slobodna Dalmacija*, 27. IV. 2010.).

Iz Stanišića se vratilo 150 obitelji, a oko 150 ih se razdijelilo, dok se iz Riđice vratilo 30-ak obitelji. Neke od ovih obitelji su preselile u Slavoniju gdje im je priznato pravo na kolonizaciju (Durić 1960, 15). Nakon nekoliko mjeseci u Vojvodini, već su se odvajali kolonisti koji su se htjeli vratiti u zavičaj. S političkog stajališta to je bilo nepoželjno pa se sprječavalo birokratskim metodama. Konačno je s povećanjem vanjskopolitičkih napetosti i blokade granica veći broj kolonista počeo napuštati kuće i zemlju te se u skupinama vraćati. S područja Zatona kod Šibenika do kraja 1948. godine »svi su se kolonisti (osim jedne obitelji) vratili u Zaton i u svojim vrećama i zavežljajima ponijeli dio ljetine i pokretne imovine iz stanova« (www.zaton-online.com). Preostale dalmatinske obitelji održavale su bliske veze s onima u zavičaju, a u novoj sredini održavane su prisne veze između kolonista u Stanišiću i Riđici pa nisu bili rijetki slučajevi sklapanja brakova između stanovništva tih naselja. Vremenom će doći do razvijanja lokalnog patriotizma pa i antagonizma spram »drugih« neovisno o nacionalnosti stanovnika tih dvaju naselja. Kasnije su sklapani i brakovi između doseljenika i starosjedilaca kao i nacionalno mješoviti brakovi bilo između kolonista Hrvata i Srba ili sa starosjediocima Srbima, Hrvatima Bunjevcima i Mađarima. Prvih godina

nakon kolonizacije, ako su se doseljenici vjenčavali sa starosjediocima, u pravilu su kolonisti za ženu uzimali iz domicilne kuće, dok su obrnuti slučajevi bili rijetki »što ukazuje na položaj i ulogu žene« (Durić 1960, 17).

Prirodni prirast kod kolonista bio je izrazito visok u prvim godinama nakon naseljavanja, kod onih u Stanišiću do 1952. godine preko 42 promila i u Riđici do 1954. godine preko 33 promila (Durić 1960, 75, 89). Od Dalmatinaca koji su ostali u Stanišiću i Riđici u gospodarskom životu su se, prema Durićevim tvrdnjama, bolje snašli Primorci negoli oni podrijetlom iz Dalmatinske zagore, a u radu su se posebno isticala žene (Durić 1960, 25).

Osim koloniziranih hrvatskih obitelji u Riđici i Stanišiću, bilo je i Hrvata starosjedilaca. Također, bilo ih je i u neposrednoj blizini ovih dvaju naselja na Kačmarskim salašima gdje su činili većinu stanovništva dok su ostali bili njemačke narodnosti do 1945. godine. U Stanišiću je prema posljednjem predratnom popisu stanovništva 1931. godine bilo 185 Hrvata Bunjevaca od ukupno 7.588 stanovnika (Nijemci 5.582, Srbi 1.102 s onima iz Alekse Šantića, Mađari 686, Romi 60, Židovi 40) (Beljanski 1985, 71).

Riđica je prije Prvoga svjetskoga rata imala tek manji broj Hrvata. Broj im je znatnije porastao tek nakon 1921. godine, napose 1930. i 1931. godine, doseljavanjem izbjeglica i optanata iz Bajskog trokuta. Dio ih se nakon nekog vremena preselio, u znatnijem broju u Bač, te nešto manje u Mišičevo, Bajmok, Hajdučicu (u Banatu nedaleko rumunjske granice), Lemeš, Sombor, Suboticu, Horgoš, Zagreb, Vinkovce i Beograd. Isti smjer preseljavanja, no u manjem obujmu, zabilježen je nakon Drugoga svjetskog rata. Najčešće su to bile obitelji onih osoba iz Bajskog trokuta koje su agitirale za pripajanje Jugoslaviji jer su poslije bili izloženi progonima mađarskih vlasti. Većina ovih Hrvata koji su doselili u Riđicu i Stanišić bila je podrijetlom iz Gare i Kačmara.

Mario Bara
(*Godišnjak za znanstvena istraživanja*, br. 2)

Gordana Vukov Ciganjik, UG *Klara i Rosa*

U centru našeg rada je eksperiment i dijalog

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Gordana Vukov Ciganjik diplomirana je glumica, ne radi u kazalištu ali kaže za sebe da misli i radi kao glumica. Jedna je od osnivačica i voditeljica tima subotičkog UG *Klara i Rosa*. Kaže kako ne voli riječi multikulturalnost i tolerancija, dvije riječi koje se danas toliko promoviraju, jer tolerancija znači da ti nekoga trpiš umjesto da ga prihvatiš, a multikulturalnost je kultura koja razdvaja. U srži njihovih programa je, kaže, Subotica. »Jer mi smo kćerke Subotice, jako dobro osjećamo ovaj grad i mislimo da je to interkulturalno naslijeđe, i naravno bicikle, ono što je brend Subotice. U srži je promišljanje o Subotici – Subotica u nama, Subotica oko nas, Subotica protiv nas, jer mnogi odlaze ali mi smo svjesno odlučile ostati i promijeniti ono što ne valja. Ako smo se već rodile ovdje, sigurno smo se s nekim razlogom rodile baš ovdje i možemo pridonijeti onim što radimo«, kaže Gordana Vukov Ciganjik za naš list. S njom smo razgovarali o tome kako je nastala ova udruga, koje ih ideje vode, kakvi su programi i planovi.

► **Udruga *Klara i Rosa* nastala je koncem 2014. godine. Kako je nastala, tko ju je osnovao? Što je bila vaša motivacija i želje i planovi kada ste je osnovali?**

Osnovani smo 11. prosinca 2014., simbolično na svjetski Dan planina, s obzirom na to da smo iz ravne Vojvodine. Maštale smo neku promjenu, a tada smo još bile zaposlene u jednoj gradskoj javnoj ustanovi i osjetile smo da se sprema neka promjena i da to što smo do tada u toj organizaciji radile nećemo moći raditi na taj način. Uplašene i zabrinute za taj građanski prostor koji se sve više sužavao, a nacionalizam sve više bujao, odlučile smo da nas tri iz te javne institucije, uz mene i **Danijela Mamužić** i **Ana Patarčić**, pokrenemo organizaciju *Klara i Rosa* i do 2017., dok nismo dobile otkaze, uspjevale smo raditi kroz tu fondaciju svoju misiju. Ali, kao da smo osjetile da se nešto sprema i kada smo dobile otkaze, nakon godinu dana 2019., kolegica Danijela Mamužić i ja nastavile smo raditi to što radimo. Međutim, budući da nismo imale ni CV ni projekte iza sebe, a nismo imale ni novac za prostor, koristile smo javni prostor – ulicu kao mjesto susreta. Tu smo krenule osmišljavati razne načine kako možemo za početak izgraditi simbolički prostor

razmjene i građansku atmosferu, a ne fizički prostor da bismo tek 2023. – nakon tri godine upornog rada i kada je jedan donator to prepoznao – uspjele iznajmiti ovu kuću i otvorile smo prvi građanski kulturni centar. U Subotici ima puno nacionalnih centara i u ovom gradu se primjenjuje multikulturalnost u smislu »daj svakome svoje, da se svi razdvoje«, a mi se zalažemo za interkulturalnost – a to je prilika da se različite generacije, različiti jezici, jednom riječju različiti ljudi sretnu kroz kulturu i umjetnost. Tako da mi zapravo proizvodimo, ugošćavamo i organiziramo programe na srpskom i hrvatskom, ili našem jeziku koji svi razumijemo, te mađarskom i engleskom.

► **Mi smo iz nacionalnomanjinskog lista i podržavamo postojanje različitih institucija, centara i udruga koje su nacionalne po svom predznaku ili sadržaju. Čini mi se da vi imate negativan stav o tome. Što je u tome loše za Vas?**

Nije mi to loše. Ali, ako samo to postoji, onda mi je to opasno i ja to baš osjećam u našem gradu. Jer postavlja se pitanje i svih onih Subotičana koji su iz nacionalno mješovitih brakova i kojima taj nacionalni identitet nije toliko čist ili im nije toliko važan i mi se zalažemo za te Subotičane, tu struju kojima je nebitno koji će jezik govoriti. Sada ima i sve više stranaca, kao Rusa na primjer, koji također dolaze na naše programe. Dakle, nije ono što nas povezuje nacionalnost već Subotica. Svi živimo u ovome gradu i svi smo Subotičani, a kultura i umjetnost je alat kojim okupljamo zajednicu oko tema koje mi smatramo da su važne.

► **Ali to ne znači da su ljudi koji su aktivni u hrvatskom ili mađarskom ili srpskom ili bilo kojem drugom nacionalnom centru oni koji ne vole druge, neće da vide druge, niti da čuju za druge. Kao da provijava ideja da su ljudi kojima nacionalnost nije bitna ili su neodređeni u tome nešto iznad ljudi kojima je to važno.**

Ne znači, naravno. Ali, mislim da su oni koji su iz nacionalno mješovitih brakova potpuno pogubljeni danas u vrijeme jačanja desnih struja i čini mi se da te osobe kojima nije važna nacionalnost ne znaju gdje će, kao da su neke crne ovce. Pogotovo u manjim mjestima, a mislim i da je to način kojim političari manipuliraju i vladaju. Osim

Kultura i umjetnost je alat kojim okupljamo zajednicu oko tema koje mi smatramo da su važne * Dijalog, kao nešto što je zaboravljeno i totalno nevidljivo u našem društvu, zapravo je susret u kojem dvije različite strane ili istine stvaraju nešto treće i to je nešto što nas vodi * Cilj nam je osnaženi pojedinac koji se udružuje i solidarno djeluje i shvaća da neće promjena predsjednika donijeti promjenu već promjena svakog od nas

toga, multikulturalnost i tolerancija su dvije riječi koje se danas toliko promoviraju, a koje ne volim, jer tolerancija znači da ti nekoga trpiš umjesto da ga prihvatiš, a multikulturalnost je kultura koja razdvaja. Interkulturalnost je pak preplitanje, jer svi mi možemo biti različiti, ali svi zajedno stvaramo nešto novo i u centru našeg rada je eksperiment i dijalog. Dijalog, kao nešto što je zaboravljeno i totalno nevidljivo u našem društvu, zapravo je susret u kojem dvije različite strane ili istine stvaraju nešto treće i to je nešto što nas vodi.

► **Ali da bi postojala interkulturalnost podrazumijeva se postojanje, očuvanje i njegovanje različitih kultura koje se onda prožimaju, susreću, stvaraju nešto novo i vode dijalog.**

Da, ali dodala bih i da se u našem gradu interkulturalnost, multikulturalnost odnosi samo na nacionalno ili jezično, a to je mnogo više od toga. To je i susret različitih generacija, susret sela i grada, susret osoba s invaliditetom i bez, LGBT zajednice i drugih, susret kulture i IT-a itd. Taj susret različitosti, mi smatramo, ne mora nužno biti nacionalan. Mi jednostavno želimo sačuvati građanski prostor i mjesto gdje se različiti ljudi mogu okupljati i u eksperimentu stvarati, jer Subotica je specifična po tome da je dosta zatvorena i da nešto drugačije i različito baš i ne može pustiti korijen. Tako da je naša misija pokretati dijalog i kroz eksperiment osnažiti ljude da se bore za decentralizaciju jer sve se događa u Beogradu, a i Subotica ima kvalitetu. Želimo da ljudi ne moraju otići odavde, da mogu kvalitetno živjeti ovdje i da zapravo svaka točka u javnom prostoru jeste i bude prilika za susret i razmjenu.

► **Kako su izgledali počeci vašeg rada? Kako uspijevate opstati i raditi bez stalnog financiranja?**

Na početku do 2019. ponekada smo nešto organizirale, 2019. smo koristile ulicu i javni prostor, otvorile dvorišnu galeriju u dvorištu na Korzou, pokrenuli Radio plac – prvi on-line community radio zajednice kao eksperimentalni umjetnički prostor na kojem se emitira glazba koja ne podliježe autorskim pravima, gdje imamo podcaste, odnosno emisije na različite teme koje nisu zastupljene na main-stream kanalima. Nemamo vremensku prognozu ni vijesti već ovaj radio funkcionira kao digitalna platforma za razmjenu. Tu smo snimili jako puno radio-drama, razgovora s umjetnicima, znanstvenicima, ljudima koji nisu iz Subotice već i iz susjednih i drugih zemalja sve do Amerike. Zatim smo otvorile dvorišnu galeriju koja se nalazi kod kina *Korzo*, pet galerijskih vitrina što je također prva galerija otvorena u javnom prostoru, da ne čekamo da publika dođe do nas već ih gerilski prepadnemo, dok idu u second hand mogu pogledati izložbu koja postoji od 2020. Od 2023. postoji građanski kulturni centar u ovome prostoru. A što se tiče toga kako uspijevamo, jako veliki broj projekata a mali broj ljudi je uključen u organizaciju, a veliki je broj ljudi koji je to doživio ili sudjelovao u tome. Tu su i međunarodni projekti i jako puno ljudi je prošlo iz raznih zemalja jer stalno radimo projekte i čini mi se da smo prva adresa za nezavisnu regionalnu scenu, uvijek će se prvo nama javiti. Tako da je naša publika vrlo različita, od djece osnovnoškolaca, srednjoškolaca do umirovljenika, preko žena sa sela. Različiti su programi pa i različita zajednica.

► **Imate programe za različite ciljne grupe, da ka-
že mo publiku ili korisnike, ali kako su vas generalno
prihvatili Subotičani. Kako to doživljavate?**

Zadovoljni smo, ali ima još mnogo prostora da nas prepoznaju i prihvate i mislim da mnogi ni ne znaju što mi radimo iako smo u njihovom susjedstvu. A tu smo svakoga dana od 10 do 14 sati, tako da svaki put mogu doći kucnuti i upoznati nas, što moram priznati neki i učine. Imamo i program *Otvorena vrata* kada građani mogu doći i predložiti neke svoje ideje pa im mi pomognemo u realizaciji. Ali, na žalost, čini mi se da smo više ispraćeni ili prepoznati od zajednice koja ne živi u Subotici. Ali mi ne odustajemo od Subotice i nadamo se većem prihvaćanju.

► **Koji su vaši najznačajniji programi?**

To su različiti programi: dramske likovne radionice, program »spremni za dan« – vježbanje koje kombinira jogu, ples i performans koje vodi **Heni Varga**, preko izložbi, tribinskog programa »O zajedničkom« gdje se trudimo oslušnuti što su potrebe zajednice pa da na tu temu pokrenemo dijalog na koji dovedemo različite sugovornike, koji ne misle isto, a gdje se i publika uključuje. Imamo *Agoru*, koja je počela kao zajedničko filozofiranje u javnom prostoru, gerilski da se samo skupe ljudi, a u zimskim danima se događa kod nas, zatim koncerte, filmske projekcije... »Secret cinema« je program gdje su titlovi na engleskom jeziku kao i razgovori koji se vode nakon filma i nikad se ne zna što će se gledati; sve se ostavlja uredniku i tu baš ima zanimljiva zajednica koja se okuplja. Imamo i radionice keramike, teen redakciju za radio u kojoj srednjoškolci snimaju podcaste. Pravili smo i predstavu inspiriranu **Shakespeareovim Romeom i Julijom**, a to smo uradili tako što smo prikupili materijal od srednjoškolaca kroz radionice iz srpskih, hrvatskih i mađarskih razreda i onda smo to ispleli u priču o Romeu i Juliji koja ima skroz subotički, lokalni karakter. Tu igra-

mo za njih desetoro – pet koji govore srpski ili hrvatski i pet koji govore mađarski, jer je to jedinstvena prilika da se oni u našem gradu sretnu. Oni idu u istu školu, ali ne poznaju se i nemaju dodirne točke. Prvo smo krenuli sa srpskim i mađarskim razredima, a sada su nam dolazili na predstavu i iz hrvatskih razreda i vidjeli smo zaokret u narativu jer su djeca iz hrvatskih razreda govorila da ih zovu ustaše i da se takvi incidenti događaju, jer ono što se vidi na televiziji onda se to preslika i u školu.

Kako se financirate, imate li zaposlenih?

Imamo troje zaposlenih, a financiramo se tako da neprestano pišemo projekte stranim donatorima, a Grad i država nas ne prepoznaju i ne podržavaju. Počeli smo nekako raditi na tome da dođemo u kontakt i razgovor i s Gradom, ali je teško dobiti priliku za razgovor, tako da se nadam da će se to promijeniti. Aplicirali smo recimo u ministarstvo, ali još uvijek nismo dobili odgovor za 20% kofinanciranja za europski program »Kreativna Europa«, što bi naša država trebala isfinancirati, ali mi smo predali u siječnju 2025., a sada je veljača 2026. i rekli su nam kako ima jako puno prijava i nisu sve uspjeli pregledati, tako da se čini da neće ni biti. A što se tiče Grada, prošle godine smo poslali pet projekata i dobili smo jedan i to 20.000 dinara za godinu dana pa smo im to i vratili jer bi nas više koštalo opravdavanje projekta. A jednom smo dobili 30.000-40.000 dinara. Također imamo i »crowdfunding«

što razvijamo sada i bojim se toga jer mi se čini da ljudi žive dosta skromno pa da od njih tražimo sredstva. Ali poziv je upućen i jako raduje da ljudi prepoznaju ono što radimo, što znači da smo ukorijenjeni u zajednici, znači da ja ovo potrebno. To nije dovoljan iznos da mi preživimo, ali jako nam to znači i motivira nas, jer je to neka podrška. Može se uplatiti na račun, imamo i kutiju, a imamo i postterminal pa se može i karticom uplatiti.

► **Kakvu perspektivu vidite za nevladine organizacije u Srbiji? Mijenjaju li se uvjeti rada, spremnost donatora da financiraju projekte?**

Mijenja se. Skoro da nema više donatora, mnogi se povlače jer je mnogo novca već dano ovdje te odlaze na područja i zemlje koje imaju više problema i težu društvenu situaciju.

► **Ali financiranje kulture i umjetnosti ili socijalnih programa je potrebno i u društvima u kojima nema problema? I u razvijenim zemljama postoje i rade nevladine organizacije.**

Da, ali u tim razvijenim društvima onda država financira nevladin sektor jer je svjesna da nema tu struku, usluge ili znanje pa im se više isplati da netko u nevladinom

sektoru uradi tu uslugu. Tako da oni imaju te fondove od države, a za nas je to znanstvena fantastika. Svako činjenje koje je javno, a za dobrobit je zajednice, kod nas se na žalost ponekad smatra oporbom, pa nam u posljednje vrijeme ne daju koristiti javni prostor ili iz škola prekidaju suradnju s nama i zabranjuju djeci i nastavnicima dolaziti na predstavu. Dakle, ne samo da nema financiranja već imam osjećaj da nismo ni poželjni.

► **Je li to možda povezano s politikom na neki način?**

Mi učimo djecu da kritički razmišljaju i ono što pročitaju povežu s onime u čemu žive, pa ako je to političko onda jeste. A kako je kod nas politika vrlo uprljana, postaje kao loše baviti se politikom. Zamjenjuje ga ono stranačko politikanstvo, a mi se time ne bavimo. Mi se bavimo javnim djelovanjem i društveno odgovornim akcijama za bolje društvo. I u tom smislu se dotičemo politike kao što to i jeste i zadaća umjetnosti – da se neprestano promišlja svijet u kojem živimo, što se događa i što su naše vrijednosti. Mi zapravo želimo dekonstruirati taj pojam politike, donijeti novo viđenje politike. Ne ono koje je ustaljeno, uprljano, nego kao novu vrijednost kroz kulturu i umjetnost preispitivati ono što nam se događa. a ne baviti se politikom u dnevno-političkom smislu.

► **S kime surađujete? Tko su vam partneri?**

Članovi smo svjetske mreže *Kreativni pioniri*. To je Moleskine fondacija iz Milana koja okuplja aktere kao što smi, koji kroz umjetnost i kuturu nastoje donijeti neku promjenu u društvu, članovi smo Communiti Art Network iz Beča; u europskoj mreži smo kulturnih centara, imamo suradnike na svakom kontinentu, radili smo međunarodne projekte »Erasmus«, sada »Kreativnu Europu«. Trenutno imamo suradnju s organizacijama iz Portugala i Grčke i ovoga ljeta nas očekuje dolazak dvoje umjetnika iz Portugala i dvoje iz Grčke koji će pokušati napraviti neke intervencije u javnom prostoru i u različitim terminima će tu boraviti pet dana. Željeli smo neku svježiju energiju i ideje i vidike. Mi redefiniramo javni prostor u točki susreta i kroz oslikavanje murala. Jedan je i u Maloj Bosni, a doći će i muralistkinja iz Portugala. To radimo s građanima koji daju svoje zidove. Zatim smo članovi nezavisne kulturne scene Srbije, surađujemo s organizacijama iz Hrvatske, Slovenije, Crne Gore, Mađarske, Albanije... Organizirali smo i »grounding retreat«, odnosno sedmodnevne boravke u prirodi za umjetnice i aktivistkinje koje rade sa zajednicom. To je regionalna mreža koja broji 25 zemalja članica, također jedan međunarodni projekt.

► **Što su vam planovi za ovu godinu i za budućnost?**

Plan je da poradimo na samoodrživosti, a bit će brojnih programa za koje ni sami ne znamo što će se događati. Igramo se stvarajući, imamo dosta suradnika i neplaćenog rada i mnogo se stvari rodi u hodu za koje nemamo sredstava, ali ih ipak provedemo nekako jer najveća su nam snaga ljudi, svi ti suradnici koje imamo i koji kroz to dobijaju priliku nešto raditi i dobro se osjećati u našem gradu. Imamo suradnike po programima, ali i volontere.

Imamo recimo program koji je nastao kako bi naučili jezike sredine *Speech kaffe*, a sada imamo i Ruse i svatko vježba svoj jezik i uči drugi i to je dobar način da se ljudi povežu, a u vrijeme žurbe i otuđenja to je dodatna vrijednost.

► **Kazete kako kroz umjetnost i kulturu želite djelovati na promjenu u društvu. Koju i kakvu promjenu želite?**

Oснаženi pojedinac koji se udružuje i solidarno djeluje i shvaća da neće promjena predsjednika donijeti promjenu već promjena svakog od nas.

► **Jeste li protiv svega što je tradicionalno i klasično.**

Nismo, samo mislimo da je potrebno nešto u suvremenom trenutku stvarati jer što će u budućnosti biti tradicija i klasika? Naš suvremeni trenutak će za neke druge ljude u budućnosti biti neka tradicija i klasika, a ako se stalno vraćamo u prošlost i danas ništa ne stvaramo, što će to biti?

► **Što znači naziv udruge *Klara i Rosa*?**

Klara i Rosa ima više značenja, jedno može biti kao **Clara Zetkin** i **Rosa Parks** kao neke pokretačice, obične žene koje se ne mire s onim što se događa. Ali negdje u našoj podsvijesti je značenje Klara i Rosa kao neka stara dva klasična subotička imena, kao neke naše susjede koje su izmišljene, ali koje se ne mire sa sadašnjom situacijom nego pokreću neke promjene. One su izmišljene rođake **Ivana Sarića**, itd. U srži je Subotica jer mi smo kćerke Subotice, jako dobro osjećamo ovaj grad i mislimo da je to interkulturno naslijeđe, i naravno bicikle, ono što je brend Subotice. U srži je promišljanje o Subotici – Subotica u nama, Subotica oko nas, Subotica protiv nas, jer mnogi odlaze ali mi smo svjesno odlučile ostati i promijeniti ono što ne valja. Ako smo se već rodile ovdje, sigurno smo se s nekim razlogom rodile baš ovdje i možemo pridonijeti onim što radimo. Vezano uz to, snimili smo trideset ispovijesti žena koje žive u Subotici na jezicima koji se ovdje govore, koje pričaju o tome kako su odrastale, koja je uloga religije u njihovom odrastanju, odnos s muškarcima, kako su naučile drugi jezik, obiteljski odnosi, sjećanja; neke su rođene Subotičanke, neke su došle, a zajedničko im je Subotica. To je dokumentarno zvučno svjedočanstvo Subotice i tu su sve boje Subotice. I kroz ova svjedočanstva koja se nalaze na sajtu *zenskiglasovi.org* može se jako dobro razumijeti i osjetiti Suboticu. Htjeli smo i iz cijelog svijeta čuti glasove i priče žena koje su povezane sa Suboticom. Uvijek mislimo kako mi živimo na periferiji, ali često nam se događalo da ljudima koji žive u većim gradovima bude veoma zanimljivo ono što mi radimo, tako da geografsko mjesto ne odlučuje što sve možeš i što ćeš raditi već atmosfera i alternativni svijet koje stvoriš. Mi nismo determinirani rođenjem i stalno smo u nastajanju i mi želimo dati priliku da se čuju oni koji su nečujni, marginalizirani, ranjivi i da se kroz kulturu i umjetnost i demokratizaciju alata iz umjetnosti, koji ne pripadaju samo profesionalcima, ljudi mogu osnažiti, bolje se osjećati i međusobno povezati da bi onda solidarno djelovali i stvarali neko bolje društvo.

Dva desetljeća Udruge *Naša djeca*

Priča koja traje kroz naraštaje

Cilj osnivanja udruge, kako ističe Nevenka Tumbas, prvenstveno je očuvanje nacionalnog identiteta kroz brigu o školovanju djece, te promidžba hrvatskih odjela, razvoj nacionalne svijesti kod djece i njihovih roditelja, te odupiranje asimilaciji i nestajanju našeg naroda s ovih prostora

Udruga *Naša djeca* iz Subotice ove godine obilježava dva desetljeća rada. Obljetnice su upravo one koje nas podsjećaju da se s vremena na vrijeme treba okrenuti i pogledati u prošlost. Ono dobro zadržati, a ono loše (ako ga je bilo) ispraviti. Uz Udrugu stasale su brojne generacije učenika koji su zahvaljujući njoj imali prigode putovati, družiti se, upoznavati se, stasavati, a dio njih su i danas aktivni u ulozi roditelja.

2002./03. godina. Te školske godine formiran je prvi razred u Srbiji na hrvatskom nastavnom jeziku. Odjel prvog razreda bio je u OŠ *Matko Vuković* u Subotici, a prva učiteljica bila je Ana Čavrgov. Oduševljeni postojanjem nastave na hrvatskom jeziku i mogućnošću javnog njegovanja hrvatskog jezika, mi roditelji i učiteljica na početku smo se sakupljali i dogovarali bez službenog postojanja Udruge. Animirali smo druge roditelje oko upisa, davali podršku roditeljima, razgovarali s njima, osmišljavali

izvannastavne aktivnosti za djecu hrvatskih odjela, organizirali slavljenje blagdana u školi, okupljali roditelje i djecu na obiteljsko prelo. No, ubrzo smo shvatili kako je potrebno registrirati Udrugu. To smo učinili dr. **Slaven Bačić** i ja. Jedna veća grupa roditelja, nastavnika, učitelja i odgojitelja činila je osnivačko tijelo. Oni su svim srcem podržali rad Udruge, te se stavili na raspolaganje djeci, nastavnicima i roditeljima koji žele svoju djecu školovati na hrvatskom jeziku«, prisjeća se Nevenka Tumbas.

Cilj osnivanja udruge, kako ističe, prvenstveno je očuvanje nacionalnog identiteta kroz brigu o školovanju djece, te promidžba hrvatskih odjela, razvoj nacionalne

svijesti kod djece i njihovih roditelja, te odupiranje asimilaciji i nestajanju našeg naroda s ovih prostora.

»Cilj nam je svih ovih godina bio naučiti djecu da se može ljubiti svoj narod, biti ponosan na ono što jesmo, a istovremeno poštivati sve druge nacionalne zajednice s kojima stoljećima živimo na ovim prostorima. Uz to, među ciljevima je bilo i produbljanje duhovnog i intelektualnog života, te očuvanje kulture i običaja bunjevačkih Hrvata. Kao prva predsjednica Udruge, dugi niz godina

Osnivanje i ciljevi Udruge

Prva i dugogodišnja predsjednica Udruge *Naša djeca* bila je **Nevenka Tumbas**, a uz nju predsjedništvo Udruge činili su prva učiteljica u hrvatskim odjelima **Ana Čavrgov** i roditelj, a kasnije i voditelj brojnih putovanja i aktivnosti **Mihajlo Mićo Skenderović**.

»Udruga, iako ne pod ovim imenom i logom, postoji od 2002. godine, nešto malo prije nego je započela školska

sam volonterski obnašala tu časnu dužnost. Ne tako davno, predsjedništvo udruge: Ana, Mičo i ja, odlučili smo prenijeti vođenje Udruge na mlađi naraštaj. Nismo pogriješili. Dapače, ponosni smo na njih jer su proširili njezin rad, a čvrsto stoje na zacrtanom putu. Udruga s novim predsjedništvom potrebna je i danas da bude potpora roditeljima, odgojiteljima, učiteljima, nastavnicima, svećenicima u našim župama, te i kao ispomoć Hrvatskom nacionalnom vijeću, a sve na dobrobit našeg naroda«, kaže Tumbas.

Aktivnosti u školi, ali i izvan nje

Prva učiteljica u hrvatskim odjelima i članica predsjedništva Udruge Ana Čavrgov danas je u mirovini, ali ona je kroz svoj višedesetljetni rad ostavila neizbrisiv trag kako u radu u školi, tako i u radu Udruge. Danas se rado prisjeća početka rada Udruge.

»Udruga *Naša djeca* nastala je spontano kao nužna potreba, okvir za realizaciju programa i projekata vezanih za nastavne i izvannastavne aktivnosti koje su proizlazile iz samog odgojno-obrazovnog sustava. Svaki je početak težak, pa takav je bio i naš. Kao jedna od prvih učiteljica u nastavi na hrvatskom jeziku, a do tada već s dovoljno dugim radnim iskustvom u samom nastavnom procesu, brzo sam postala svjesna nedostatnosti svega (udžbenika, lektire, očiglednih nastavnih sredstava, priručnika...), velike poteškoće u realizaciji kvalitetne nastave s ciljem postizanja izvrsnosti. Kako bih osigurala barem najnužnija sredstva uputila sam molbe svim prijateljima i poznanicima iz Hrvatske koji su bili u mogućnosti pomoći i poslati nužno. Ubrzo je pristiglo sve neophodno, a roditelji učenika postarali su se da nam uredi i opreme učionicu. To nisu bili jedini problemi. Imali smo mogućnost upisa, ali ne i dovoljan broj učenika za formiranje odjela. Trebalo je doći do roditelja, informirati, ohrabrivati... Organizirati roditeljske sastanke, a često i odlaziti u obiteljske domove. Bogu hvala, trud se isplatio, imali smo kontinuitet upisa svake godine. Na samome početku, za nas nastavnike, jedan od većih problema je bio i nedovoljno poznavanje jezika s obzirom na to da se nitko od nas nije u dovoljnoj mjeri služio hrvatskim standardnim jezikom. S obzirom na to da se jezik najbolje uči u svom prirodnom okružju, znači da trebamo ići na izvore, učeći i upoznavajući našu matičnu domovinu. Već sam u prvoj generaciji pokušala naći rješenje, obraćala se mnogim pojedincima pa i našoj Biskupiji za pomoć, no tada bez uspjeha. Rješenje se pojavilo tek u drugoj generaciji roditelja koji su imali volju, želju i potencijala pomoći pokrenuti projekt. Samim tim je bilo nužno formirati i Udrugu kao okvir za realizaciju tada već brojnih projekata. Jedan od prvih bila je Mala ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti s naglaskom na duhovnost kao jedne

od najvažnijih komponenti odgoja. Nizali su se projekti, među prvima je bio i *Hrvatska bunjevačko-šokačka priča*, uslijedili su izleti, gostovanja po Hrvatskoj, Mađarskoj, Austriji, Slovačkoj. Na svim ovim putovanjima pričali smo našu priču kroz bogat i sadržajan program naše duhovne i kulturne baštine. Tamburaškom glazbom, pjesmom, pričom filmom... Udruga je snimila desetak kratkih filmova tradicionalnog, duhovnog i kulturnog sadržaja koje sam s učenicima realizirala. Nešto prije mog odlaska u mirovinu Udrugu su preuzeli roditelji koji su se odlično organizirali i u suradnji s nastavnicima nastavili realizirati i nadograđivati već spomenute projekte. To me veseli jer svjedoči o dobro postavljenim temeljima Udruge«, kaže Ana Čavrgov.

Mala ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti

Prva generacija učenika u OŠ *Matko Vuković* brojala je 27 učenika, a među roditeljima bio je i Mihajlo Mičo Skenderović, tada roditelj, kasnije član predsjedništva, a danas počasni član Udruge, kao i prethodne dvije sugovornice.

»Kao roditelj čije je dijete išlo u prvi razred primijetio sam da se među roditeljima gotovo nitko ne poznaje. I sâm sam poznavao samo **Grgu Tikvickog** i još neke, ali samo iz viđenja. Tada sam predložio Ani da bi bilo dobro da pronađemo neki način kako da se djeca više zbliže, kao i mi roditelji. Tako smo počeli sa zajedničkim proslavama rođendana i raznim druženjima na salašu kod Grga i **Gabrijele Tikvicki**. Ubrzo potom, učiteljica Ana imala je ideju da se organizira zajedničko ljetovanje, što se proširilo među roditeljima. Budući da su bili oduševljeni tom idejom, na meni je bilo da to i organiziram budući da sam imao brojna poznanstva po Hrvatskoj. To je već bio svibanj i činilo se nemoguće. Tada sam često išao u Zagreb, a kad imam priliku odem i na grob bla-

ženog **Stepinca**, i tom prilikom dok sam tamo bio sreo sam prijatelja patera **Zlatka Špehara**. Ispričao sam mu za tu našu želju za ljetovanjem, na što je on odgovorio da će biti riješeno. Povezao me sa s. **Tomasinom** u Velom Lošinju kojoj sam ispričao kako mi imamo nastavu na hrvatskom, puno djece koja nikada nisu bila na moru i tko zna kada će ići. Iako je taj samostan bio neuređen, zapušten, nije imao kuhinju, dogovorili smo se da ćemo mi sve to srediti. Tako smo mi te 2007. godine prvi puta otišli na obiteljsko ljetovanje u Veli Lošinj. Nakon toga, budući da su ta ljetovanja iziskivala određena financijska sredstva, a nismo htjeli opteretiti roditelje, otvorio sam u Zagrebu Udrugu *Stopa*, kako bi se preko nje mogle riješiti donacije, tj. uplate iz drugih država, jer tada još nije funkcionirao platni promet između Srbije i Hrvatske. A da bismo imali osnov za dobivanje donacija, shvatili smo da to ne može biti obiteljsko ljetovanje, pa smo odlučili organizirati Ljetnu školu hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti. U dogovoru s Anom i Nevenkom, odlučili smo da skupa rade udruge *Stopa* i *Naša djeca*. Budući da je to sad bila tzv. Ljetna škola, na nju su krenuli i nastavnici (hrvatskog jezika, tjelesnog odgoja...), koji su organizirali radionice, obvezno je išao svećenik koji je svakoga dana imao misu, kao i liječnik. Tako to više nije bilo ljetovanje,

nego se sve moralo svesti pod okvir škole. Tako je počelo i tako se nastavilo«, priča Skenderović.

Po njegovim riječima Udruga je prve dvije godine bila na Velom Lošinju, potom na Krku, Zaostrogu, a nakon toga, pa sve do danas, tu su Prvić i Cres, gdje je Mićo s ljudima iz Subotice radio na obnovi samostana. Na Cresu je preuređeno deset apartmana, nakon čega je u franjevačkoj provinciji donesena odluka za mogućnost dolaska Udruge po povoljnijoj cijeni. Mićo je, osim za organizaciju Ljetne škole, donacije, osiguranja, bio zadužen i za organiziranje izleta u nacionalne parkove, muzeje, jer kako ističe, Udruga je imala cilj i da djeca što bolje upoznaju svoju domovinu.

»Na kraju moram reći da sam zadovoljan, no ne bih isticao neku svoju zaslugu. Nikad u životu nisam doživ-

ljavao da sam uradio nešto bitno, ja sam samo bio Božja produžena ruka i zahvalan sam Bogu što se sve na ovakav način odvijalo«, kaže Mićo.

Neki novi klinci

Udrugu je u prosincu 2019. godine preuzelo novo vodstvo. Naime, prvo predsjedništvo Udruge povuklo se u godinama velikog iskustva i odlučilo dati šansu mlađima.

»Budući da sam među osnivačima Udruge i da sam dobro znala što sve ona radi, nije bilo lako prihvatiti novu ulogu i preuzeti Udrugu od ljudi za koje znam koliko su ljubavi i žrtve utkali u njezino postojanje i to ne sada, kada je već sve postavljeno i lako, nego na njenim samim počecima. Inzistirali su na tome da mi, mlađi roditelji preuzmemo vodstvo i to tako da se oni neće miješati, ali da su tu ako zatreba. I da, zatrebali su nebrojeno puta. Osnovni ciljevi Udruge i sam smisao postojanja je zadržan i bit će tako dok je i mi ne predamo novim generacijama roditelja. Temelji Udruge su dobro i s ljubavlju postavljeni, pa smo odlučili nastaviti graditi taj put onako kako mi znamo i kako možemo. Često se znamo 'tješiti' da mi nismo ni Nena, ni Ana, ni Mićo, ali se trudimo sve odraditi. Kada radite s djecom, mladima i roditeljima, nije uvijek lako.

Nastojimo svojim svjedočenjem i vlastitim primjerom biti tu za roditelje, za njihova pitanja, nedoumice... Stoga gledamo uvijek biti prisutni na roditeljskim sastancima, na prijemima koje sada organizira Hrvatsko nacionalno vijeće, ali i vlastitim snagama organizirati ono što se zadržalo svih ovih godina i pokazalo dobrim. Često tu ima i raznih poteškoća, ali kad vidiš zadovoljnu djecu, mlade i zahvalne obitelji, onda dobiješ novi elan i volju za radom. Trenutno sam na toj poziciji i odgovorna osoba, ali Udrugu ne čini jedan čovjek, tako da bez drugih ljudi od Udruge ne bi bilo ništa. Da nije bilo **Ninoslave Pirša** koja je preuzela financije i projekte, ni sama se ne bih prihvatila ovoga posla. Uz Ninoslavu tu su i drugi roditelji i

učitelji, odgojitelji, svećenici, a svi radimo na volonterskoj osnovi s ciljem da našoj djeci pružimo mogućnost vidjeti i doživjeti nešto više: zajedništvo, ljubav prema svom jeziku, narodu, prema svojoj vjeri, kako bi jednoga dana i oni mogli ono dobiveno dijeliti drugima«, navodi aktualna predsjednica Udruge **Naša djeca Željka Vukov**.

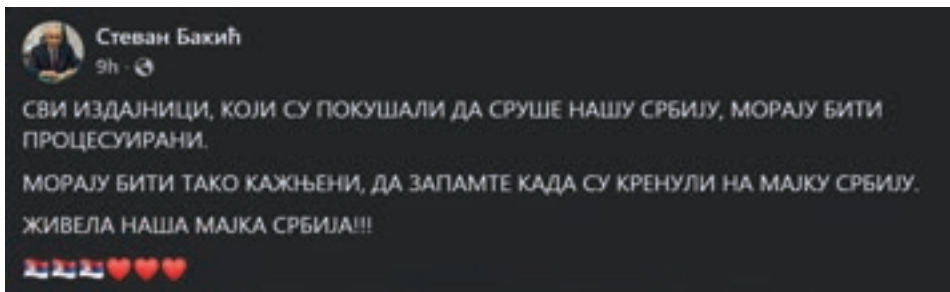
Najpoznatije aktivnosti Udruge su Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti na Cresu i Prviću, razne kreativne radionice, promocije obrazovanja na hrvatskom jeziku, osiguravanje materijala i drugih potrebnih rekvizita za kvalitetniji rad u vrtićima i školama, te snimanje promotivnih spotova i filmova tradicijskog, kulturnog i duhovnog sadržaja, a sve s ciljem promicanja moralnih vrijednosti.

H. R.

Izdajnici i njihova djela

Ova zemlja, ako je vjerovati gradonačelniku Subotice **Stevanu Bakiću** i njegovim brojnim kolegama, vrvi od domaćih izdajnika i pravo je čudo što u takvim uvjetima i opstaje. Ono što je njegov ovozemaljski Bog Otac za Beograd rekao da je prava Casablanca, Bakić je proširio na Srbiju, a prema njegovim ranijim riječima »ima toga« i u Subotici.

Slučaj je zgodno htio da baš nekako u pauzi između dva odrona zida na uglu Parka Ferenc Raichla i Ulice Maksima Gorkog (onog koji je bio dio »rekonstrukcije« željezničke pruge, podvožnjaka i kolodvora) gradonačelnik na društvenim mrežama ovih dana postavi objavu u kojoj piše: »Svi izdajnici, koji su pokušali da sruše našu Srbiju, moraju biti procesuirani. Moraju biti tako kažnjeni da zapamte kad su krenuli na majku Srbiju. Živela naša majka Srbija!!!«.

Navikli na to da Bakić još od prije sedam godina – u vrijeme prosvjeda »1 od 5 miliona« – ima podatke o onima koji vršljaju po Srbiji (»Pa, pratimo vas; mi znamo odakle i koliko ljudi dolazi«, veljača 2019.) i da ih je u međuvremenu uspješno ideološki i karakterno razvrstao na ustaše, bitange i fukare (siječanj-veljača 2025.) gradonačelnik nas je svojom posljednjom objavom iznenadio svojom uopćenom neodređenošću koja se može odnositi na svakoga, ali i ni na koga.

Jesu li izdajnici, »koji su pokušali da sruše našu Srbiju«, izvođači radova na i oko željezničkog kolodvora čiji se jedan od zidova i stvarno i simbolički srušio ovih dana preko puta Gradskog odbora Srpske napredne stranke zahvaljujući kojoj je i sam postao gradonačelnik? Ili se to možda odnosi na one koji su – od prije nekoliko dana, poput **Gorana Vesića**, opet na slobodi – svojim funkcijama dopustili da se izgradnja obavlja pod i više negoli sumnjivim i do danas nerazjašnjenim okolnostima?

Je li gradonačelnik pod općim pojmom izdajnika mislio na one koji su otpad bivše tvornice *Slavica* jesenas odlagali nadomak Tavankuta, praveći tako ne samo novi divlji deponij nego i prijeteci ekološkim onečišćenjem zbog azbesta u njemu? Ili je možda riječ o nekim ranijim slučajevima na koje je javnost već i zaboravila, ali ne i uvijek budna državna tijela i pojedinci u njima koji paze na to koji to izdajnici pokušavaju rušiti našu Srbiju.

Primjerice, je li pri kraju nikada započeti sudski proces protiv vijećnika u Skupštini grada Subotice **Attilé Mészáros**a koji je još prije pet godina svoju ksenofobiju liječio tako što je buldožerom srušio čardu pod zaštitom države na privatnom posjedu u Selevenjskoj šumi ili se to odnosi na predsjednika Saveza vojvođanskih Mađara **Bálinta Pásztor**a koji ga je, tada u svojstvu predsjednika Skupštine grada, branio sa skupštinske govornice? Ili se pod pojmom izdajnika koji su »pokušali da sruše našu Srbiju«, javnosti nepoznati a Bakiću možda i poznati, kriju osobe koje su koncem studenoga 2017. posjekle vjetrozaštitni pojas u iznosu od oko dvije stotine stabala topole na Paliću, a čija je jedina žrtva tada bio lokalni ministar poljoprivrede **Simon Osztrogonác**, i to samo zato što je javnost odmah obavijestio o vandalskom činu rušenja stabala, a samim time i naše Srbije?

Listamo li kronologiju za koje smo mislili da spadaju u red nepodopština i barbarizama lokalnoga tipa, a koji su u stvari pokušaji izdajničkog rušenja naše Srbije, naići ćemo i na slučaj rušenja kuća u zaštićenoj zoni u Ulici braće Radića (2019.) na čijem je mjestu *DG Company* izgradio nove objekte i na taj način si vjerojatno omogućio pozamašan profit, baš kao što mu je to nešto ranije uspjelo i na mjestu rodne kuće **Józsefa Törleyja** u Ulici Sándora Petőfija kada je JKP *Parking* zbog polugodišnjeg zatvaranja ulice uslijed radova ostvario dobrovoljni gubitak nepoznatog iznosa jer na upit autora ovog teksta o njegovoj visini Gradska uprava nije željela odgovoriti.

Ali, umorni od listanja, nabranjanja, pisanja, a vjerojatno i čitanja – i pored svega nabrojanog – i dalje se ne možemo otrgnuti početnom pitanju na koga li je gradonačelnik mislio pod pojmom izdajnika? Nije valjda na ove nabrojane? Pa to su sve ljudi iz njegovog bližeg i daljeg okruženja s kojima rado ili nerado ponekad ili često surađuje. Ili se iza pojma izdajnika, bogohulno je to i zamisliti, kriju na tisuće mladih – srednjoškolaca i studenata – ali i onih starijih koji ih u tome podržavaju koji uporno, čitavih sedamnaest mjeseci poslije, pitaju tako jednostavnu stvar: tko je odgovoran za smrt šesnaest ljudi 1. studenoga 2024. na željezničkom kolodvoru u Novom Sadu?

I za kraj, još jedno pitanje: kojim bi se epitetom mogao opisati čin kada vrh najveće ovdašnje Crkve u Moskvi predsjedniku strane države za veliki dio svojih građana kaže da provode obojenu revoluciju?

Z. R.

Veliko prelo u Subotici

Pisme, prelje, tamburaši

Titulu najljepše prelje ponijela je Ivona Stantić, a za najbolju preljsku pismu proglašen je Ambar sićanja Željke Zelić

Okupivši oko 450 sudionika, u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici 31. siječnja održano je *Veliko prelo*, pokladna manifestacija u organizaciji HKC-a *Bunjevačko kolo*. Prvo *Veliko prelo* održano je daleke 1879. godine u organizaciji legendarne *Pučke kasine*, a s manjim ili većim prekidima, tradicija njegova održavanja očuvana je do danas. Pozdravljajući okupljene, predsjednik Organizacijskog odbora *Velikog prela* **Denis Lipozenčić** istaknuo je važnost prijateljstva i susretanja na ovakvim manifestacijama.

»I zato je ovo mjesto svake godine isto, a opet uvijek novo. Jer se stari prijatelji zagrlje, a novi rađaju«, kazao je on.

Čuvari baštine

Okupljene je pozdravio i savjetnik u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske dr. sc. **Milan Bošnjak** poručivši kako Ured i hrvatska Vlada podupiru Hrvate u Srbiji i da će takve potpore biti i ubuduće.

»Hvala vam na svemu što činite, na tome što čuvate prekrasnu i jedinstvenu kulturu koju samo vi donosite i na koju smo svi ponosni«, rekao je Bošnjak.

Zamjenik županice Osječko-baranjske županije **Goran Ivanković Lac** zahvalio je ovdašnjim bunjevačkim Hrvatima na aktivnostima glede očuvanja svoje kulture, tradicije i baštine, o čemu svjedoči i *Veliko prelo*.

»Ovdje sam već toliko dugo godina, dobro se poznajemo, pomažemo se, čuvamo se na određeni način. Vidimo se i dogodine«, kazao je on.

Rješavanje prostora za HKC

Prelo je otvorila predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić** koja se, u kontekstu ovogodišnjih izbora za HNV, zahvalila svima na potpori u protekla nepuna dva mandata na čelu toga tijela.

»Proteklih godina bilo je predivno i bilo je preteško. Hvala vam što ste bili uz nas i hvala vam što ste još uvijek ovdje. Ove godine, molim vas obećajte, da ćemo mi

čila nošnju, ali ovo mi je prvi puta da sudjelujem u izboru za najljepšu prelju. U odijevanju i pravljenju frizure pomogla mi je prijateljica **Lea**«, izjavila je Ivona Stantić.

Proglašene su i najbolje prelj-ske pjesme. Prvu nagradu dobila je **Željka Zelić Nedeljковиć** za *Ambar sićanja*, druga nagrada pripala je **Klari Dulić Ševčič** za pjesmu *Oko prela*, a treća **Bori Karadži**, autoru pjesme *Sićanja na prela*.

Po tradiciji, priređena je i »živa slika«, prikaz nekadašnjeg prela u obiteljskom krugu, a ovogodišnji domaćini bili su **Jasna i Antun Kujundžić**, te obitelj **Marine i Branka Mamužića** s djecom. Folkloriši Centra prikazali su dio bunjevačkih plesova i nošnje, a i večera je bila vezana uz tradiciju: služeni su, među ostalim, *krumpirača, pogača i fanki*.

odlučiti tko će i kako dalje voditi našu zajednicu. Veliku potporu dobili smo od Republike Hrvatske, puno toga smo uradili. Preuzmimo odgovornost da mi odlučimo kako ćemo dalje. Jako je teško graditi, a jako je lako srušiti sve što smo sagradili«, poručila je Vojnić te najavila kako će se HNV ove godine potruditi da pronađe i osigura adekvatni, novi prostor za *HKC Bunjevačko kolo*.

Prelje, pisme, »živa slika«

Posjetitelji, kao i oni aktivni na društvenoj mreži Facebook, mogli su glasovati i za »najlipču prelju« *Velikog prela*. Od ukupno osam djevojaka, ovu titulu ponijela je 18-godišnja gimnazijalka **Ivona Stantić**. Za prvu pratilju izabana je **Dunja Vojnić Hajduk**, koja je dobila i najviše glasova na društvenim mrežama, dok je druga pratilja bila **Iva Francišковиć**.

»Sretna sam i uzbuđena, ovo je nešto novo za mene. Nisam u folkloru, no i ranije sam obla-

Isti tim deset godina

Tijekom večeri zahvaljeno je i Organizacijskom odboru manifestacije, na čelu s Denisom Lipozenčićem, koji već deset godina radi u istom sastavu i s uspjehom priređuje *Veliko prelo*.

»Ljubav je ono što ovaj svijet drži da ne propadne. Ono što drži našu zajednicu 350 godina ovdje i ono što *Bunjevačko kolo* 55 godina radi. Ljubav iz ljudi izvlači ono najbolje«, kazao je predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin**.

Gosti su se zabavljali uz poznate subotičke ansamble *Ruže* i *Hajo*, a priređena je i bogata tombola (glavne nagrade – klima uređaj, vikend na Hrvatskom primorju, bicikl...).

Veliko prelo održano je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatskog nacionalnog vijeća.

D. B. P.

KUDH „Bodrog”
vas poziva na

POKLADNI BAL POD MASKAMA

subota, 7. 2. 2026.
19 sati
Dom kulture, Monoštor

Bogata tombola
Tamburaši „Smib”

Vidimo se maskirani!

Šokačko prelo u Bregu

HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Brega organiziralo je u subotu, 31. siječnja, u mjesnom domu kulture *Šokačko prelo*. *Kranjčevići* na taj način čuvaju preljsku tradiciju ovog mjesta.

»Prvi pisani trag o prelu je iz 1908. godine. Tradiciju smo sačuvali i u ovoj 2026. godini i nadamo se da će to nastaviti i generacije iza nas. Nekada su to bila kućna prela između Tri kralja i korizme. Tko nije imao prostor u svojoj kući zakupljivao bi sobu u selu, gdje su se okupljali momci i djevojke«, kaže predsjednik *Kranjčevića* **Milorad Stojnić**.

Prelo su otvorile najmlađe članice udruge i KUD-a *Dukat* iz Vladislavaca.

»S udrugom iz Brega prijatelji smo 15 godina. Susretali smo se na raznim manifestacijama, tako je počelo naše druženje i uzajamni posjeti. Večeras ćemo otpjevati nekoliko pjesama vezanih za Slavoniju i Baranju. To su

pjesme s početka XX. stoljeća. U udruzi upravo čuvamo stare pjesme, uglavnom su to pjesme koje su se usmeno prenosile s generacije na generaciju, ali ima i pjesama za koje smo našli zapise«, kaže tajnik *Dukata* **Igor Kovačev**.

Osim mještana Brega, gosti prela bili su prijatelji iz Antunovca i Vinkovaca. Među gostima bili su i brat i sestre **Filipov** iz Retkovaca – **Zrinka, Dinka** i **Ivan** čiji su preci iz Brega. Kako kažu, *šukundida* je 1890. je iz Brega otišao u Slavoniju. Od roditelja su čuli da su im korijeni u Bregu, a prije sedam godina došli su u Breg kako bi potražili rođake. Zahvaljujući stricu koji je u Somboru na osnovu podataka iz somborskog arhiva uradio obiteljsko stablo *Filipovi* znaju svoje pretke od XVIII. stoljeća.

Uz dobru glazbu, vesele goste i tombolu preljsko slavlje potrajalo je duboko iza ponoći.

Z. V.

Temeljem članka 35. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16, 30/2016 – ispravak, 6/20, 47/21, 78/21 i 76/23), čl. 25. i 28. Statuta Gradskog muzeja Subotica i Odluke Upravnog odbora Gradskog muzeja Subotica (sjednica br. 1/2026 od 20. 1. 2026. godine), Upravni odbor Gradskog muzeja Subotica raspisuje

NATJEČAJ ZA IZBOR I IMENOVANJE RAVNATELJA GRADSKOG MUZEJA SUBOTICA

Uvjeti:

Osim općih uvjeta propisanih zakonom kandidat mora ispunjavati sljedeće posebne uvjete:

- da ima visoko obrazovanje na filozofskom, filološkom, prirodno-matematičkom fakultetu, akademiji likovnih umjetnosti ili akademiji primijenjenih umjetnosti,
 - da ima najmanje 5 godina radnog iskustva u kulturi,
 - da ima državljanstvo Republike Srbije,
 - da nije pod istragom i nije pokrenut kazneni postupak za djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja,
 - da nije osuđivan pravosnažnom presudom za kaznena djela koja ga čine nedostojnim za obavljanje funkcije ravnatelja.
- Uz prijavu kandidat treba podnijeti dokaze o ispunjavanju uvjeta natječaja, i to:
- presliku osobne iskaznice ili izvod očitane osobne iskaznice,
 - uvjerenje o državljanstvu Republike Srbije (ne starije od 6 mjeseci),
 - ovjerenu presliku diplome o završenoj stručnoj spremi,

- dokaz o radnom iskustvu (ovjerenu presliku radne knjižice i/ili potvrdu od poslodavca),
- uvjerenje da se protiv njega ne vodi kazneni postupak i nije pokrenuta istraga (izdano od Osnovnog suda – prema prebivalištu kandidata),
- uvjerenje da nije osuđivan pravosnažnom sudskom odlukom (izdano od MUP RS – prema prebivalištu kandidata),
- kandidat je dužan uz prijavu podnijeti i svoj radno-profesionalni životopis,
- kandidat je dužan predložiti program rada i razvoja ustanove, kao sastavni dio natječajne dokumentacije.

Ravnatelja imenuje Skupština grada Subotice, s liste kandidata koju dostavlja Upravni odbor ustanove.

Rok za podnošenje prijava je 8 dana od dana objavljivanja natječaja.

Natječaj će biti objavljen na:

1. sajtu Nacionalne službe za zapošljavanje,
2. na oglasnoj ploči Ustanove,
3. u dnevnim novinama *Novosti*,
4. u dnevnim novinama *Magyar Szó*,
5. u listu *Hrvatska riječ*,
6. u *Bunjevačkim novinama*.

Prijave slati na adresu: Gradski muzej Subotica
Trg Sinagoge 3, 24000 Subotica, s naznakom
»Konkurs za direktora – NE OTVARATI«

Kontakt osoba: János Kispalkó, tel: 024/555-128

U Subotici, 29. 1. 2026.

Andrea Gedošević
predsjednica Upravnog odbora

Kokica bal u Somboru

U prostorijama HKUD-a *Vladimir Nazor* u Somboru u subotu, 30. siječnja, nisu se čule zvečke, nije šuštalala svila, nije se igralo bunjevačko kolo. U Hrvatski dom došli su pilot i stjuardesa s prekooceanskog leta, ragbi igrač s tek završene utakmice, Pipi Duga Čarapa, Mini Maus, dimnjačar u punoj opremi, Aladin pa čak i *Vladimir Nazor* i još mnogo drugih, zanimljivih likova.

Ne, nisu oni zalutali u Hrvatski dom, već su došli na *Kokica bal pod maskama*, koji su organizirali članovi *Nazora*.

»Posljednjih godina pokušavamo obnoviti *Kokica bal* koji se redovito održavao u Hrvatskom domu.

Za sada je to samo za naše članove i njihove prijatelje, ali želja nam je ovaj bal otvoriti i za javnost kako je to nekada i bilo«, kaže predsjednik HKUD-a *Vladimir Nazor Tomica Vuković*.

Z. V.

Marinbal u Lemešu

Hrvatsko-bunjevačko kulturno-umjetničko društvo *Lemeš* organiziralo je 31. siječnja tradicionalni *Marinbal* u mjesnom Domu kulture u Lemešu.

Predsjednica udruge **Ana Ileš Vujević** rekla je kako su se i ove godine skupili na *Marinbal* da bi održali tradiciju koja traje u Lemešu oko 80 godina.

»Kod nas u Lemešu trudimo se *Marinbal* održati oko 2. veljače iako nismo striktno vezani za taj datum. Za večeru nudimo tradicionalni lemeški paprikaš kojeg nam pripremaju vrhunski kuhari koje predvodi **Pajo Tošaki**, a koji su upoznati s pravim lokalnim receptom. Također, običaj je nakon paprikaša goste ponuditi i *fankima*. Veoma nam je važno održavati *Marinbal* jer na taj način izravno negujemo našu pokladnu tradiciju«, rekla je Ana Ileš Vujević.

Glavni kuhar Pajo Tošaki otkrio nam je kako u pravi lemeški paprikaš ide samo sol, slatka i ljuta paprika, luk i meso, a za *Marinbal* je to obvezno junetina.

»Tradiciju *Marinbala* započeo je pokojni svećenik **Agatić** prije oko 80 godina u kavani *Stop* u Lemešu. Ono što je interesantno: svi su sa sobom nosili svoje vilice, noževe i tanjure, ono čime se jelo. Uvijek se gledalo ako je Marin početkom tjedna, onda je bal vikend prije, a ako je krajem tjedna, onda za taj vikend«, rekao je Pajo Tošaki.

Za dobru zabavu bio je zadužen tamburaški ansambl *Tajna* iz Subotice, a organizatori su pripremili i bogat program, uz tradicionalni lemeški paprikaš i tombolu. U folklornom dijelu programa sudjelovali su folkloraši HKUD-a *Vladimir Nabor* iz Sombora.

I. U.

Država najavljuje »više reda« u potporama za agrar

»Želimo potaknuti proizvodnju koja donosi veći prihod po hektaru, čuva radna mjesta na selu i omogućuje dugoročnu održivost. Cilj nije samo proizvoditi više, već proizvoditi pametnije i konkurentnije«, rekao je ministar Glamočić

U jutarnjem programu TV *Tanjug* ministar **Dragan Glamočić** govorio je o izmjenama Uredbe o raspodjeli poticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2026. godinu, poručivši da je cilj »isplatiti novac onda kada je najpotrebniji« – prije ključnih radova, a ne nakon što su troškovi već napravljeni. U središtu nove politike, kako je istaknuo, nalazi se predvidljivost, jasni rokovi i raspored isplata kako bi se proizvodnja mogla planirati bez »čekanja u magli«.

Kako je naglasio, poljoprivredna proizvodnja funkcionira po rokovima koji se ne mogu pomicati. Svako odgađanje, bez obzira dolazi li iz administracije ili iz tržišnih okolnosti, na kraju se pretvara u manji prinos, veći trošak ili slabiju zaradu. Upravo zato novi model raspodjele poticaja, prema njegovim riječima, prvi put jasno definira vremenski okvir u kojem se isplate i javni pozivi trebaju realizirati. Ideja je jednostavna, proizvođač mora unaprijed znati kada može računati na potporu kako bi mogao planirati sjetvu, tov, ulaganje u mehanizaciju ili podizanje nasada bez stalne neizvjesnosti.

»Najveći dio sredstava usmjerili smo u izravna plaćanja, prvenstveno stočarima, proizvođačima mlijeka i poljoprivrednicima, ali i onima koji ulažu u mehanizaciju, opremu, organsku proizvodnju i sadnju. Poljoprivrednici moraju točno znati kada novac dolazi, jer samo tako mogu racionalno planirati«, naglasio je ministar.

Krediti kao oslonac

Kreditna potpora zamišljena je kao dodatni oslonac u najosjetljivijim mjesecima godine, kada se ulazi u ulaganja i kada su troškovi najveći. Najavljeno je da će krediti biti dostupni s kamatnom stopom od jedan posto, dok bi za nabavu mineralnih gnojiva kamata bila nula posto, kako bi proizvođači mogli na vrijeme osigurati repromaterijal i ući u sezonu bez odgađanja. Drugi dio poticaja planiran je uoči jesenske sjetve, čime se, kako je rečeno, »izbjegava situacija da se sav novac ispuca u jednom trenutku, a da kasnije nedostaje sredstava za nastavak proizvodnog ciklusa«, prenosi *Tanjug*. Posebno mjesto u najavljenim mjerama dobiva stočarstvo, koje ministar opisuje kao najosjetljiviji dio agrara u ovom trenutku, posebno svinjogojstvo i mljekarstvo. Kao razlog navodi poremećaje na

globalnom i europskom tržištu koji se, zbog povezanosti tržišta, prelijevaju i na Srbiju. Pritom ističe da se, unatoč pritiscima, vide određeni pozitivni pomaci. Povećan je broj rasplodnih krmača u sustavu kontrolirane proizvodnje, ukupni fond svinja veći je za oko deset posto, a uvoz prasadi značajno je smanjen u odnosu na ranije godine. Takvi pokazatelji, smatra Glamočić, upućuju na to da se domaća proizvodnja postupno oporavlja i da Srbija ima dovoljno svinja za vlastite potrebe svježeg mesa.

U mljekarstvu je slika složenija, proizvodnja je, prema riječima ministra, povećana, ali je istodobno došlo do pada potrošnje. To stvara viškove i dodatni pritisak na otkupne cijene, što proizvođače stavlja u nezavidan položaj. Država, ističe, već izdvaja značajna sredstva za ovaj sektor kroz premiju po litri mlijeka, podršku za kvalitetna rasplodna grla i dodatne mjere za unaprjeđenje proizvodnje, ali naglašava i da Srbija kao malo tržište ne može biti izolirano od onoga što se događa u Europi. Zbog toga ministar šalje poruku da stabilnost ne može nositi samo jedan dio lanca, nego da dio tereta trebaju podnijeti i prerađivači i trgovina, kako bi se očuvala domaća proizvodnja i spriječila daljnja erozija sektora.

»Moramo biti realni: Srbija je malo tržište i ne možemo biti izolirani od onoga što se događa u Europi. Zato je važno da svi sudionici u lancu, od proizvođača do prerađivača i trgovine, snose dio tereta, kako bi se očuvala proizvodnja i stabilnost sektora«, rekao je Glamočić.

Potpora više za one koji ulažu

Uz sve to, najavljuje se i promjena u filozofiji agrarne politike. Prema ministru, više ne bi trebalo biti raspodjele u kojoj svi dobivaju isto bez obzira na razinu ulaganja i strukturu proizvodnje. Podrška bi se, kako je najavljeno, trebala više usmjeravati prema onima koji više ulažu, koji povezuju biljnu i stočarsku proizvodnju, te prema intenzivnim granama koje donose veću dodanu vrijednost. Cilj je podizati prihod po hektaru, čuvati radna mjesta na selu i graditi dugoročnu održivost proizvodnje – ne samo proizvoditi više, nego proizvoditi pametnije i konkurentnije.

U prvoj polovici godine naglasak je na mjerama koje su izravno povezane s proljetnim radovima i ulaskom u sezonu: premije za mlijeko, kreditna podrška, osnovni poticaji

u biljnoj proizvodnji i mjere za tov. Drugi dio godine više se veže uz jesenske potrebe i investicijske odluke – dodatne rate i pozive, mjere za višegodišnje nasade, organsku proizvodnju, osiguranje, nabavu rasplodnih grla te ulaganja u opremanje i modernizaciju proizvodnje. Posebno su zanimljive i mjere usmjerene prema sektorima koji traže veća ulaganja, poput investicija u mehanizaciju i opremu te ulaganja u sektoru vina i jakih alkoholnih pića, čime se signalizira namjera da se, uz osnovnu proizvodnju, jača i prerada i konkurentnost.

Objavljivanje kalendara i najavljeni model isplata predstavljaju pokušaj da se agrarna politika iz »ad hoc« režima prebaci u sustav koji se može planirati. U praksi, to bi trebalo značiti manje improvizacije i više sigurnosti – i za

one koji siju i žanju, i za one koji ulažu u staje, tov ili podizanje novih nasada. Hoće li novi okvir u potpunosti ispuniti očekivanja proizvođača pokazat će već prvi mjeseci 2026. godine kada će se vidjeti hoće li se najavljeni rokovi uistinu poštovati. No sama činjenica da se rokovi i dinamika potpora prvi put jasno stavljaju na kalendar, u agraru se već čita kao korak prema stabilnijoj i transparentnijoj politici.

»Želimo potaknuti proizvodnju koja donosi veći prihod po hektaru, čuva radna mjesta na selu i omogućuje dugoročnu održivost. Cilj nije samo proizvoditi više, već proizvoditi pametnije i konkurentnije«, zaključio je ministar u intervjuu za TV *Tanjug*.

Ivan Ušumović

PLAN JAVNIH POZIVA MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE – UPRAVE ZA AGRARNA PLAĆANJA 2026. GODINA

MJERE POTPORE		PLANIRANO RAZDOBLJE JAVNOG POZIVA
1	Premija za mlijeko IV. kvartal 2025. godine	SIJEČANJ
2	Kreditna potpora – prvi poziv	VELJAČA – LIPANJ
3	Osnovni poticaji u biljnoj proizvodnji (po hektaru) – prva rata	VELJAČA – OŽUJAK
4	Poticaji u stočarstvu za tov – prvi poziv	OŽUJAK – TRAVANJ
5	Premija za mlijeko I. kvartal 2026. godine	TRAVANJ
6	Poticaji u stočarstvu za kvalitetna priplodna grla	TRAVANJ – SVIBANJ
7	Poticaji u stočarstvu po košnici pčela	SVIBANJ – LIPANJ
8	Poticaji u stočarstvu za krave za uzgoj teladi za tov	SVIBANJ – LIPANJ
9	Premija za mlijeko II. kvartal 2026. godine	SRPANJ
10	Kreditna potpora – drugi poziv	KOLOVOZ – RUJAN
11	Poticaji u stočarstvu za tov – drugi poziv	KOLOVOZ – RUJAN
12	Premija za mlijeko III. kvartal 2026. godine	LISTOPAD
13	Osnovni poticaji u biljnoj proizvodnji (po hektaru) – druga rata	RUJAN – STUDENI
14	Poticaji za podizanje višegodišnjih nasada vinove loze	LISTOPAD – STUDENI
15	Poticaji za podizanje višegodišnjih nasada voća	LISTOPAD – STUDENI
16	Poticaji za rasadničare	LISTOPAD – STUDENI
17	Poticaji za očuvanje životinjskih genetičkih resursa	LISTOPAD – STUDENI
18	Poticaji za očuvanje biljnih genetičkih resursa	LISTOPAD – STUDENI
19	Poticaji za organsku biljnu proizvodnju	LISTOPAD – STUDENI
20	Poticaji za organsku stočarsku proizvodnju	LISTOPAD – STUDENI
21	Poticaji za nabavu kvalitetnih priplodnih grla	LISTOPAD – STUDENI
22	Poticaji za osiguranje u poljoprivredi	LISTOPAD – STUDENI
23	Investicije u primarnu biljnu proizvodnju – strojevi i oprema	STUDENI – PROSINAC
24	Investicije u primarnu stočarsku proizvodnju – strojevi i oprema	STUDENI – PROSINAC
25	Investicije u izgradnju i opremanje u sektoru vina	STUDENI – PROSINAC
26	Investicije u izgradnju i opremanje u sektoru jakih alkoholnih pića	STUDENI – PROSINAC

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA

RASPISUJE
NAGRADNI NATJEČAJ ZA UČENIKE SREDNJIH ŠKOLA

SNIMI KRATKI FILM MOBITELOM

O MATERIJALNOJ KULTURNOJ
BAŠTINI HRVATA U SRBIJI

Predstavite materijalnu
kulturnu baštinu
svoje sredine!

TEME:

Arhitektura

- Sakralni objekti: crkve, kapele, samostani, njihov vanjski i/ili unutrašnji izgled
- Narodno graditeljstvo: salaši i stare obiteljske kuće (građanske i seoske)
- Objekti javne namjene: sjedišta udruga i ustanova, domovi kulture

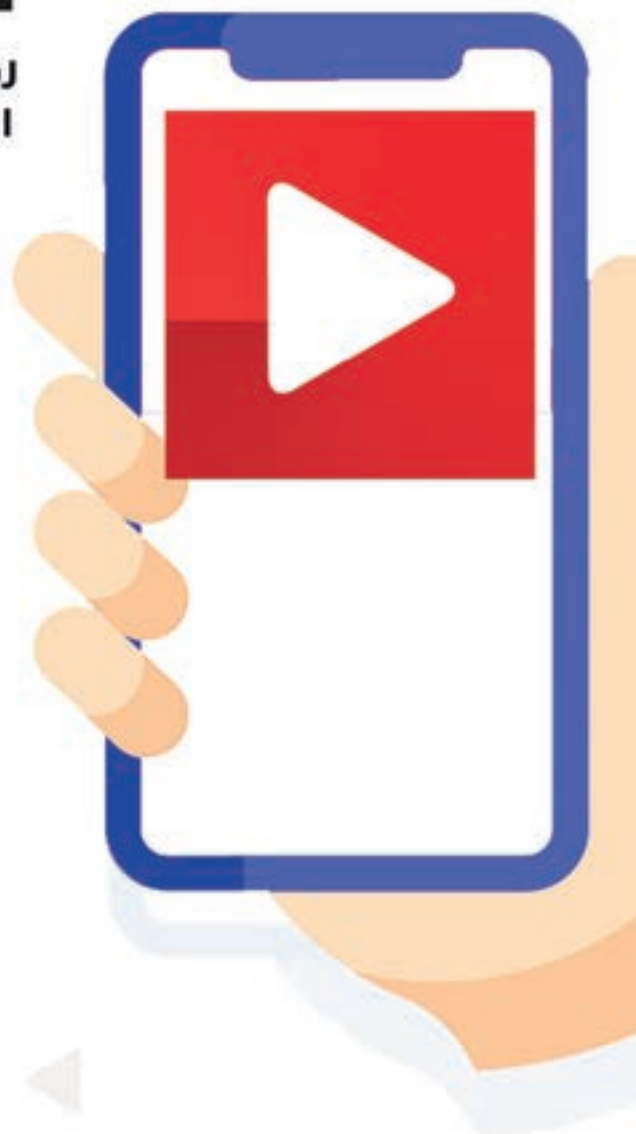
Kiparstvo

- Djela hrvatskih kipara/ica u javnom prostoru Srbije (spomenici, spomen-obilježja i poprsja)
- Kipovi u sakralnim objektima
- Križevi krajputaši

Slikarstvo

- Djela hrvatskih slikara/ica u muzejima, galerijama, sakralnim objektima (oltarne slike) i u privatnom vlasništvu
- Slike od slame

Natječaj traje od 30. 1. 2026. do 1. 6. 2026.

**Osvoji vrijedne nagrade.
Glavna nagrada MOBITEL!**

Upute o izradi i slanju filmova na www.zkvh.org.rs/aktualnosti/natjecaji
ili skeniraj QR kod.

Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata
i
NIU „Hrvatska riječ“

pozivaju Vas na
predstavljanje
Časopisa za književnost i umjetnost
NOVA RIJEČ za 2025.

Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata
(Subotica, Laze Mamužića 22)
utorak, 10. 2. 2026. s početkom u 18 sati

Dobrodošli!

Dođi, čuj, čitaj!

Hrvatska čitaonica Subotica
predstavlja
pjesničku zbirku
Miljokaz vlastitosti Katarine Čeliković
u četvrtak, 19. 2. 2026. godine
s početkom u 18 sati
u Gradskoj knjižnici Subotica.

*Nosiš oči u obliku zvijezde
pune nebeske svjetlosti
ispunjene mirom
u noćima punog mjeseca*

Potpoma:

14.02.2026.

Pokladno jahanje

Početak u 12h

15.02.2026.

Karneval

na ulicama Golubinaca

Početak u 13h

Organizator HKPD "Tomislav"

Organizacijski odbor raspisuje natječaj za prijem novih skladbi za 21. *HosanaFest*. Festival će biti održan u nedjelju, 11. listopada, 2026. u Subotici. Slogan ovogodišnjega festivala je *U glazbi – susret s Bogom*. Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest* dobrotvorne je naravi i natjecateljskoga karaktera. U tu svrhu Organizacijski odbor *HosanaFest*-a raspisuje

NATJEČAJ

za prijem skladbi za *HosanaFest* 2026.

Natječaj je otvoren od 1. 2. 2026. i traje do 1. 4. 2026. godine.

Uvjeti natječaja su sljedeći:

- skladbe tematski moraju imati kršćanski karakter;
- skladbe ne smiju biti već objavljene niti javno izvođene;
- trajanje skladbe ne smije prijeći 4 minute;
- autor i glavni izvođač pjesme ne smije biti mlađi od 16 godina;
- u vokalno-instrumentalnom sastavu ne smije biti više od 15 osoba.

Prijava na natječaj dostavlja se putem elektroničke pošte, a obavezno mora sadržavati sljedeće:

- oglednu demo snimku pjesme (snimka ne mora biti studijska, ali glazbeno-produkcijski treba biti što sličnija izvedbenoj verziji). Pjesma može biti poslana i u mp3 formatu s minimalnom rezolucijom od 192 kbps;
- tekst pjesme (preporuča se u Word formatu);
- kraću biografiju izvođača sa svim potrebnim podacima (adresa, telefon, e-mail, web i sl.), te navesti zajednicu u kojoj se djeluje;
- jasno naznačen naslov pjesme, tko je izvođač pjesme, te autore teksta, glazbe i aranžmana.

Prijave koje ne budu ispunjavale gore navedene uvjete, kao i skladbe upitne originalnosti neće uopće biti razmatrane od strane Stručnog povjerenstva.

Napomena: Autori slanjem skladbe na natječaj jamče za njezinu originalnost, te daju svoju suglasnost za izdavanje skladbe na festivalskom nosaču zvuka. Naknadno utvrđivanje neoriginalnosti skladbe povlači za sobom sankcije određene pravilnikom *HosanaFesta*. Prijavljene skladbe ne mogu se povući, niti će biti vraćene.

Rezultati natječaja bit će autorima objavljeni 20. 4. 2026. godine. Izvođači čije se skladbe uvrste u program Festivala, trebaju studijsku snimku dotične skladbe, te njenu matricu dostaviti u roku do 60 (šezdeset) dana po objavljenju rezultata.

Redoslijed nastupa na *HosanaFestu* određuje festivalski Organizacijski odbor.

Radove slati ili dostaviti na adresu:
Festival *HosanaFest*
Radnička 88
24000 Subotica
Vojvodina, Srbija
Tel: +381 (0)62244974
ili na e-mail: hosanafest@yahoo.com

Radosno očekujemo Vaše sudjelovanje!

Organizacijski odbor *HosanaFesta*

**SOLISTIČKI KONCERT
NA ORGULJAMA**

ALEN KOPUNOVIĆ LEGETIN
— orgulje —

14. veljače 2026. (subota) u 20 sati
Bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

— Na programu: —
Albe Vidaković, Johann Sebastian Bach, Julius Reubke

Ulaz slobodan

Iriški *Kipovi* na novoj lokaciji

Fruškogorski koridor seli simbol borbe protiv kuge

»Nova lokacija pažljivo je odabrana, na nekih 40 metara sjeveroistočno, kako bi spomenik zadržao postojeće vrijednosti (granica dvije katastarske općine i uzajamni odnos dva dijela spomenika)«, kazao je Ivan Filipović

Spomenik *Kipovi*, koji se nalazi na dionici puta između Iriga i Rume, zbog izgradnje Fruškogorskog koridora, bit će premješten. Odluku o premještanju spomenika donijela je Skupština općine Irig uz suglasnost Ministarstva kulture. Spomenik *Kipovi* utvrđen je za spomenik kulture Rješenjem Zavoda za zaštitu spomenika kulture Srijemska Mitrovica 1976. godine. Podignut je u znak sjećanja na epidemiju kuge XVIII. stoljeća, lociran na granici katastarskih općina Ruma i Irig. Spomenik je

»Potreba za premještanjem spomenika je što se on nalazi na trasi Fruškogorskog koridora, državna cesta I B kategorije 21 Novi Sad – Ruma, dionica 2. Ministarstvo kulture, Općina Irig, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture i Zavod za zaštitu spomenika kulture Srijemska Mitrovica, na zahtjev naručitelja radova – *Koridori Srbije* doo, u skladu s propisima i procedurom za premještanje spomenika kulture, aktivno su sudjelovali i donijeli akte iz svoje nadležnosti, kojima se odobrava premještanje spo-

menika, definira nova lokacija i utvrđuju uvjeti za poduzimanje mjera tehničke zaštite za izradu projekta i izvođenje radova. Premještanje spomenika, kao i radove na uređenju nove lokacije s pratećim sadržajima (rasvjetom, stazama i dr.) financira naručitelj radova«, kazao je konzervator-savjetnik **Ivan Filipović**.

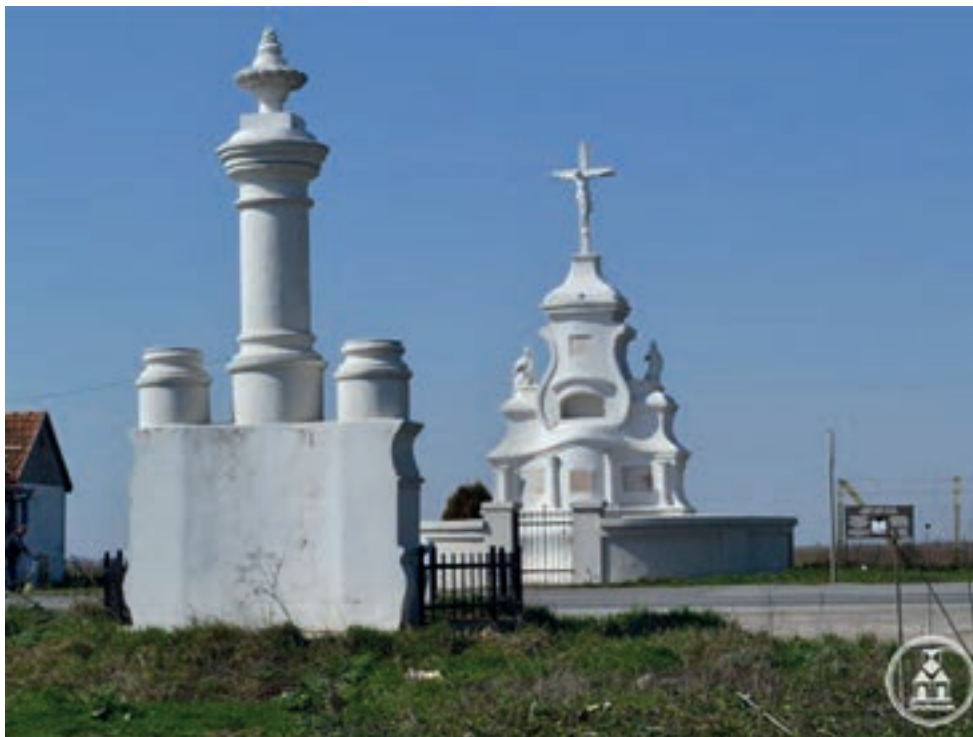
Kako je kazao, nova lokacija na koju će biti premješteni *Kipovi* u blizini je stare lokacije.

»Na nekih 40 metara sjeveroistočno, na blagom uzvišenju na samom početku katastarske općine Irig, s lijeve i desne strane novoprojektirane pomoćne ceste, koja profilom (širinom puta) najviše zadovoljava kriterije postojeće distance dva dijela spomenika i sagledivost kompozicije. Lokacija ja pažlji-

vo odabrana, kako bi spomenik zadržao postojeće vrijednosti (granica dvije katastarske općine i uzajamni odnos dva dijela spomenika)«, kazao je Filipović.

Kako dalje navodi, radovi na premještanju spomeničkog ansambla veoma su zahtjevni i složeni zbog materijalizacije (opeka starog formata i vapnenački malter) i načina gradnje (opeka u slogovima s mjestimičnim ispunama trpncem). Prije izrade projekta pristupilo se

FOTO: ZSK Srijemska Mitrovica

podignut na mjestu gdje je bila postavljena straža kako bi se spriječio dolazak stanovništva iz drugih mjesta i dalje širenje kuge. Postavljen je s lijeve i desne strane ceste.

Odabrana nova lokacija

Informaciju o premještanju iriških *Kipova* potvrdio je i Zavod za zaštitu spomenika kulture Srijemska Mitrovica.

istraživačkim radovima, sondiranjem radi sagledavanja strukture i vrste ugrađenog materijala. Provedeno je korištenjem metode fotogrametrijsko 3D detaljno snimanje spomenika.

»Svi elementi koji bi mogli biti oštećeni, kao što su skulpture i Raspeće, bit će demontirani prije samih radova na premještanju. Prije premještanja potrebno je dobro osigurati spomenik različitim metodama (izradom remenata po obliku forme spomenika, postavljanjem zaštitnih traka-gurti), kako bi se spregnuli remenati i spomenik dobio novu čvrstinu. Zatim će se svaki spomenik 'upakirati' u čelični kavez i tako transportirati do nove lokacije. Spomenik treba presjeći u donjoj zoni i postaviti ga na adekvatan transportni sistem, kojim će biti prevučen na novu lokaciju koja je definirana. Također je potrebno napraviti temelj na novoj lokaciji. Po postavljanju oba dijela spomenika izvršit će se konzervacija i restauracija ukupnih površina i bit će postavljene demontirane skulpture. Cijeli spomenik bit će obnovljen, a prostor oko njega uređen, osvijetljen, s pristupnim stazama i info pločama. Provedba projekta premještanja spomenika *Kipovi* bit će pod stalnim konzervatorskim nadzorom stručne službe navedenih zavoda za zaštitu spomenika kulture«, istaknuo je Filipović.

U Srijemskoj biskupiji, budući da se radi o sveobuhvatnom pothvatu u koji će biti uključene sve potrebne institucije i nadzor kako bi se spomenik sačuvao, izrazili su vjeru da će posao biti urađen kako treba te podržali premještanje spomenika.

Povijesni kontekst

Epidemije kuge koje su tijekom povijesti više puta pogadale Europu nisu zaobišle ni teritorij Srijema. Jedna od najpogubnijih zaraza na ovom području harala je 1795.-96. godine, a kako je najviše stradao Irig i njegova okolica, često se naziva i *iriška kuga*. Bolest se prvo pojavila u Beogradu, a zaplašeni ljudi su je odatle bježeći donijeli u fruškogorska sela. Prema sačuvanim podacima, **Andelija Kuzmanović** donijela je kugu u Irig. Ona je sa sestri-nog ukopa u Krnješevcima za uspomenu donijela čilime, a u njima i zarazu. Ubrzo se i sama razboljela i preminula 14. srpnja 1795. godine. Od ovog datuma službeno počinje epidemija kuge u Irigu i okolici koja je trajala do 23. veljače 1796. godine. Za sedam mjeseci i deset dana, koliko je trajala, od 4.823 stanovnika Iriga, od kuge je oboljelo njih 3.389, a preminulo 2.548, što je činilo 53%

stanovništva mjesta. Kako bi se spriječilo daljnje širenje bolesti, austrijske vlasti zabranile su napuštanje zaraženih područja. Oko njih su iskopani šančevi i postavljene straže (sanitarni kordon).

Barokno oblikovan zavjetni spomenik zidan je opekom. Ožbukani je i obojen u bijelo. Dio spomenika, postavljen lijevo od ceste, idući od Rume, izveden je u obliku rimokatoličkog oltara i dekorativnije je obrađen od desno postavljenog spomenika. Naglašen je zidanom ogradom, a pristupni plato patosan je opekom. Na vrhu je postavljen križ s Raspećem Kristovim, a nešto niže su lijevo i desno postavljene dvije skulpture od kamena, u punoj plastici. Smatra se da predstavljaju svetog Roka i svetog Sebastijana, koji su među rimokatoličkim svetiteljima poštovani kao zaštitnici zdravlja. Dio spomenika postavljen

FOTO: Wikipedia

desno od ceste izveden je u vidu postamenta s centralno postavljenim stupom i dvije baze lijevo i desno. Sačuvane stare fotografije svjedoče da je na vrhu stupa nekada postojala široka, niska vaza. Spomenik je dva puta obnavljan tijekom XIX. i XX. stoljeća o čemu svjedoče zapisi na njemačkom jeziku, na ukupno četiri ploče na dijelu kompleksa u vidu oltara. Tekst na zavjetnoj ploči ispod križa s Raspećem Kristovim u prijevodu glasi: »Za zahvalnu uspomenu mjesta Rume pošteđenog od kužne zaraze, koja je u okolini bjesnela 1795. i 1796. godine sagrađen, a 1858. godine obnovljen darežljivim prilozima rumskih esnafa i drugih župljana. Ponovo popravljen 1941. godine«. Zapisi na ostale tri ploče na donjem dijelu spomenika svjedoče o obnavljanjima 1899. i 1937. godine. Konzervatorski radovi na obnovi spomenika izvedeni su 2011. godine sredstvima AP Vojvodine, po uvjetima i mjerama tehničke zaštite Zavoda za zaštitu spomenika kulture Srijemska Mitrovica.

S. D.

Generalni ministar Franjevačkog reda iz Rima u bratskom pohodu Subotici

Potporna i ohrabrenje braći franjevcima

U franjevačkom samostanu u Subotici 30. siječnja boravio je generalni ministar Franjevačkog reda fra **Massimo Fusarelli** iz Rima, u okviru bratskog pohoda Hrvatskoj franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda. Vjernici su ispunili kapelu Crne Gospe u franjevačkoj crkvi, koju Subotičani često nazivaju »Starom crkvom«, kako bi dočekali visokog gosta.

Na početku misnog slavlja prisutne je pozdravio subotički gvardijan fra **Ivan Miklenić**, istaknuvši kako je riječ o rijetkom događaju za samostan s tradicijom dugom više od tri stoljeća.

»U 333 godine franjevačkog samostana u Subotici, a i franjevačke prisutnosti još ranije, imamo čast da nam je došao u bratski pohod naš mnogopoštovani generalni ministar fra Massimo Fusarelli iz Rima. Sinoć smo u bratskom druženju osjetili njegovu jednostavnost, ali i ljubav za svakog brata i svaki naš samostan u ovom pohodu u našu Hrvatsku franjevačku provinciju sv. Ćirila i Metoda«, rekao je Miklenić, podsjetivši i na širinu Provincije koja se, kako je naveo, prostire »od Čakovca do Novog Sada i Zemuna i od Trsata do Bača i Subotice«.

Uz generalnog ministra, na slavlju su nazočili i generalni vizitator fra **Tomaž Hočevar**, provincijalni ministar fra **Milan Krišto**, zatim kustod Franjevačke kustodije u Dalmaciji i Istri fra **Tomislav Šanko**, kao i fra **Karlo Harmath** iz Novog Sada te misnik na mađarskom jeziku vlč. **Jenő Varga**. Misu je predvodio provincijal fra Milan Krišto, a u propovijedi je generalni ministar vjernicima približio poruku Božje riječi, osvrnuvši se na lik kralja, kao i na evanđeosku sliku sje-

mena koje raste Božjom snagom, naglašavajući poziv na plodonosan život u vjeri.

Fra Milan Krišto je za naš tjednik rekao kako fra Massimo Fusarelli u okviru službe generalnoga ministra obilazi sve franjevačke zajednice i provincije.

»Ovoga tjedna on je posjetio našu provinciju prvo u sjedištu, u Zagrebu, nakon toga postulatoru u Puli, novicijatu u Rijeci, samostan u Karlovcu koji je razrušen u potresu, samostan u Varaždinu, Vukovaru, samostan u Iloku. Nakon toga smo obišli franjevački samostan u Baču, te vrhunac svega je franjevački samostan u Subotici. On je u svojoj vizitaciji želio obići braću franjevce jedne provincije, vidjeti kako oni žive i djeluju. Smatrali smo da je važno posjetiti bar neke samostane u Vojvodini kao vid potpore i ohrabrenja, ali i kao nove nade nama franjevcima koji tu živimo i radimo, te da smo pripadnici reda koji je diljem svijeta i da nismo zaboravljeni«, rekao je fra Milan Krišto.

Na kraju mise gvardijan je zahvalio svima na dolasku, a u ime vjernika gosta je na talijanskom jeziku pozdravio **Bela Tonković**, te mu uručio knjižicu – doktorski rad iz Rima o **Beate Bukinca** o ulozi franjevaca u seobama hrvatskog naroda u 16. stoljeću.

Nakon misnog slavlja gosti su obišli znamenitosti Subotice, a generalnog ministra u samostanu je došao pozdraviti i subotički biskup mons. **Franjo Fazekas**. U susretu su sudjelovala i braća franjevci iz Bača, Zemuna i Novog Sada.

Ivan Ušumović

Dan posvećenog života

SUBOTICA – Dan posvećenog života proslavljen je na blagdan Prikazanja Gospodinova – Svijećnicu, 2. veljače u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila Arkandela u Subotici. Misno slavlje predvodio je biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas** u zajedništvu s gvardijanom subotičkog samostana fra **Ivanom Mičlenićem** i svećenicima i redovnicima ove biskupije.

Svetoj misi nazočile su redovnice i redovnici iz Subotice, Sombora i Ruskog Krstura, različitih redovničkih zajednica.

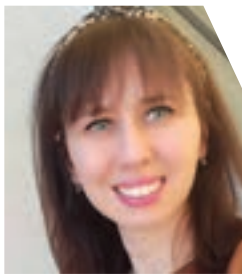
BEOGRAD – Dan posvećenog života proslavljen je i u crkvi sv. Antuna Padovanskog u Beogradu. Svečanim misnim slavljem predsjedao je generalni vikar mons. **Marko Trošt**, a koncelebrirali su župnik i gvardijan samostana sv. Ante fra **Ilija Alandžak** te svećenici i redovnici koji djeluju u Beogradskoj nadbiskupiji. Misnom slavlju nazočile su redovnice kćeri kršćanske ljubavi svetog Vinka Paulskog, sestre službenice BDM koje djeluju u Nuncijaturi, pripadnici Pokreta fokolara – Djela Marijinog koji djeluju u Beogradskoj nadbiskupiji, župljani ove župe i vjernici iz drugih beogradskih župa.

Devetnica u čast Gospi Lurdskej kod franjevaca

Devetnica u čast Gospi Lurdskej započela je 2. veljače u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila Arkandela u Subotici i trajat će do samog blagdana, 11. veljače. Svakoga dana molitva krunice je u 17. 30 sati, a sveta misa s razmatranjem u 18 sati.

Zaručnički tečaj

Zaručnički tečaj – priprava za brak za sve one koji se namjeravaju vjenčati ove godine na teritoriju Grada Subotice i šire okolice započinje 9. ožujka i traje do 13. ožujka u vjeronaučnoj dvorani u Harambašićevoj 7, s početkom u 19.30 sati. Svi koji namjeravaju sudjelovati trebaju se prijaviti u župnom uredu na istoj adresi.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Mi smo svjetlost svijeta

Statistike nam govore kako je kršćana mnogo u svijetu, ali svijet izgleda kao da čovjek živi bez Krista. Ljudi pate, nepravda je svuda oko nas, bogati ne mare za siromašne, nitko ne želi pomagati, svatko gleda samo osobnu korist, nasilje više nije rijetkost, te stalno prijeti izbijanje novih ratnih sukoba među narodima. No, kršćanstvo je rasprostranjeno po cijelom svijetu. A po svemu što vidimo globalno, pa i u svojim malim zajednicama, sve izgleda kao da svijet ne pozna Krista. Kritiziramo ono što vidimo, pitamo se zašto su ljudi takvi, gdje su vjernici. Ipak, to je svijet u kojem smo i mi vjernici, u kojeg i mi trebamo donijeti Krista i navijestiti Evanđelje.

Lako je kritizirati, gledati druge i osuđivati njihova djela i izbore. No, kršćansko poslanje nije kritiziranje, nego djelovanje. I možemo mi mijenjati svijet, ali ne na način na koji to obično radimo, upiranjem prsta i pronalaženjem tuđih grijeha i propusta. Kršćanin mijenja svijet mijenjanjem sebe, pronalaženjem svojih mana i propusta, te nastojanjem da svakoga dana bude bolji svjedok Evanđelja. Mi trebamo biti primjer po kojem će svijet vidjeti kako se živi po Božjoj riječi te oni koji će donijeti drugima Kristovu ljubav.

Božji suradnici

Živjeti kršćanski nije nešto apstraktno i nedostižno, što običan čovjek ne razumije, nešto što je za obrazovane, filozofe i teologe. To je vrlo konkretna stvarnost u kojoj se svi nalazimo. Bog želi od nas samo ono što možemo učiniti. Tako je još od Starog zavjeta pa do danas.

Već u Starom zavjetu on traži od ljudi da čine dobro. Onaj tko pomogne siromahu, pritekne u pomoć čovjeku u potrebi bit će blagoslovljen od Gospodina. Tako prorok Izaija poručuje narodu (usp. Iz 58,7-10) Bog je i danas naklonjen onima koji čine

dobro, jer oni su donositelji njegova kraljevstva, navjestitelji radosne vijesti. Po dobroti i ljubavi njegovih vjernika Božja prisutnost očita je u svijetu. Jer, mi smo njegovi suradnici, on nas šalje nevoljnicima, da preko nas pomogne onima koji pomoć traže. A ako otvrdnemo svoje srce za čovjeka u potrebi odbijamo surađivati s Bogom, kakvi smo vjernici, kakvi smo svjedoci Evanđelja, ako ne želimo izaći iz svoje komfor zone i staviti se na raspolaganje Bogu i čovjeku u potrebi? Imamo li pravo kritizirati one koji oko nas čine loše i ne mare za potrebe svoga bližnjeg? Na nama je dati primjer svojim životom, mijenjati druge, ne prodikama i prozivkama, nego djelima.

Učiniti svijet boljim mjestom

Evanđelist Matej prenosi nam Isusove riječi: »Vi ste sol zemlje.« »Vi ste svjetlost svijeta.« (Mt 5,13a.14a) Sol čini hranu jestivom, a svjetlost razgони tamu. To je i naša zadaća u ovom tužnom svijetu. Učiniti život ljepšim, otjerati tamu tamo gdje se nalazimo. Ponekad je za to potrebno odreći se samoga sebe, ostaviti po strani svoje planove i ideje, otrpjeti po neku neugodnost, ali to je nužno da bi ispunili svoje kršćansko poslanje. Tamo gdje vjernik živi svoju vjeru svijet je bolje mjesto, više ljudi ima osmijeh, jer osjeti ljubav svoga Boga, preko ljubavi bližnjega. Evanđelje se naviješta životom, riječi nisu dovoljne, ponekad čak nisu ni potrebne. Takav navještaj naša je suradnja s Bogom.

Nekad nam se čini da nismo za to sposobni, nismo dovoljno jaki živjeti Evanđelje tamo gdje ga gotovo nitko ne živi. Onaj blagoslov od Boga koji obećava Izaija, zapravo je snaga za takav život i radost kada vidimo da naš život po Evanđelju donosi promjene u ovaj svijet, iako je to tek naš mali svijet koji nas okružuje.

Kapela Žalosne Gospe na katoličkom groblju u Pačiru

Zaostavština obitelji Halász

Hrvati u Pačiru danas su malobrojni. Po posljednjem popisu ih se tako izjasnilo 25, što je nešto više od 1% stanovništva ovoga sela (29 osoba se izjasnilo kao Bunjevci)

Kapelu Žalosne Gospe na katoličkom groblju u Pačiru dala je sagraditi 1862. godine obitelj Halász, jedna od najbogatijih u Pačiru, za svoje potrebe i za potrebe katoličkog puka ovoga mjesta, kako je to zabilježeno na posvetnoj ploči postavljenoj iznad ulaznih vrata: »Na slavu Boga i za duhovne potrebe katoličkog naroda«. Ispred kapele nalazi se kameni križ s raspelom, kojeg je 1869. godine na istu nakanu podigla **Katalin Halász**.

Kapela, na kojoj su vidljive potrebne obnove, uz već zamijenjena vrata, krov i oluke, jednobrodna je građevina pravokutne osnove s polukružnom apsidom orijentiranom ka sjeveroistoku. Građena je u stilu provincijskoga baroka. Na jugozapadnom dijelu u središtu je

zvonik na slobodnostojećim stupovima. Prostor oko kapele ograđen je ogradom od kovanog željeza. Pogled u njezinu unutrašnjost otkriva činjenicu da se kapela ne koristi, a mobilijar je krajnje skroman. Kapela u Pačiru je spomenik kulture, a nadležna konzervatorska institucija koja skrbi o njemu je Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture u Subotici.

Bunjevački puk u Pačiru

Pačir je (donedavna bio veliko) selo smješteno na obalama Velikoga Dola, pritoke Krivaje, na dinskom krajoliku sjevernih obronaka Telečke lesne zaravni. Ima značajnu povijest unutar nekadašnjega Ugarskoga carstva, ali i modernu. Većinu stanovništva čine Mađari, za kojima slijede Srbi, oni koji se izjašnjavaju kao Bunjevci te oni koji pripadaju cjelini hrvatskoga naroda. Unutar mađarskoga korpusa stanovnici su povijesno u najvećem broju reformati, za kojima slijede katolici te pripadnici nekoliko manjih i mlađih kršćanskih zajednica, među kojima su baptisti najbrojniji. Katoličkoj crkvi pripada većina Hrvata bunjevačkoga roda ovoga sela, te su na katoličkom groblju također u znatnoj mjeri zastupljeni: četvrtina grobnica pripada obiteljima ovoga korpusa. Gotovo svi ti pojedinci i obitelji, a također i oni koji se mogu iz drugih javnih podataka razaznati kao stanovnici Pačira, imaju tipična bunjevačka prezimena. Na nadgrobnicima se bilježe ova: Babić, Balunović, Bedić (tri grobnice), Buljovčić, Jelačić, Kopunović (dvije grobnice), Kovačić, Križanović, Kulešević (dvije grobnice), Lukačević, Matković (dvije grobnice), Merković, Mihaljević, Mijatović, Milodanović, Nović, Patarčić, Požarković, Pustović, Rapić (tri grobnice), Rašić, Rudinski, Sente (dvije grobnice), Slaviković, Stantić (tri grobnice), Suknović (četiri grobnice), Šarčević (četiri

Kapela Žalosne Gospe u Pačiru

Unatoč tradicionalno značajnom prisustvu Hrvata u Pačiru, koji se potpuno utemeljeno smatra jednim od tradicionalnih bunjevačkih uporišta, čini se da su oni ostali van domašaja interesa kulturne te izrazitije vjerske emancipacije koji obuhvaća većinu naselja u kojima njihovi sunarodnjaci žive u sjevernoj Bačkoj. Razloge tome svakako treba tražiti u maloj brojnosti Hrvata u Pačiru, koje su, kao posljedica, jače pogodila nacionalna raslojavanja i svojevrsna marginalizacija u ovdašnjim katoličkim okvirima koji imaju hrvatski predznak. Groblje će, pak, još dugo svjedočiti o tome kako ovaj dio hrvatskoga puka u desetkovanj, no društveno vrlo aktivnoj sredini, ne smije ostati zaboravljen. Znakovit je, u tom smislu, i nadgrobnik na neuglednom grobu na samom ulazu u pačirsko katoličko groblje, s natpisom punim kršćanske nade i važnim pozivom, na mađarskom i hrvatskom jeziku: »S poštovanjem sjećajmo se pokojnika koji počivaju na našem groblju i širom svijeta bez nadgrobnog spomenika. Nek počivaju u miru«.

Marko Tucakov

grobnice), Šimić i Takač. U nekoliko grobnica su sahranjene osobe rođene u XIX. stoljeću.

Hrvati u Pačiru danas su malobrojni. Po posljednjem popisu ih se tako izjasnilo 25, što je nešto više od 1% stanovništva ovoga sela (29 osoba se izjasnilo kao Bunjevci). U nekoliko drugih sela općine Bačka Topola veći je udio Hrvata u ukupnom stanovništvu, no u Pačiru je brojnost najveća. U poslijeratnim popisima najviše Hrvata, 356 (7,4% Pačiraca) bilo je 1961. Dalja prošlost također potvrđuje prisustvo Hrvata u ovom kraju. Po istraživanjima koje sakuplja i analizira prof. dr. **Mario Bara**, prvi Hrvati zabilježeni su 1522. »To su bili Hrvati iz jezgre nekadašnje Hrvatske (čakavci). Zabilježeni su s etnonimom umjesto prezimena – Horwath. Pred kraj osmanske vlasti bilo je katolika koji su platili crkvenu desetinu. Vjerojatno su to Bunjevci. Nakon Turaka, Bunjevci oko sela imali su posjede, a neki i veleposjede, pa ih je uvijek bilo u nekom manjem broju. Neke obitelji su imale pridjevak 'pačirski', primjerice đakovački biskup Pavao Matija Sučić (Subotica, 1767. – Đakovo, 1834.). Oni čiji su salaši gravitirali prema Pačiru su se tako i naseljavali tamo«, navodi on.

Van interesa zajednice?

Župa Uzvišenja svetog Križa u Pačiru ustanovljena je 1824. godine, a te iste godine sagrađena je i crkva, na lesnom uzvišenju na lijevoj obali Velikog Dola. Hrvatski se kao jezik propovijedanja, uz mađarski, navodi u shematizmima tijekom XX. stoljeća, osim u onom iz 1942. Na mrežnoj stranici Subotičke biskupije, pak, navodi se da se mise služe na mađarskom jeziku. Župom se administrira iz Bajše.

Crkva Uzvišenja svetog Križa u Pačiru

Ključ u rukama većine

Manjinski mediji mogu zadovoljiti potrebu za informiranjem pripadnika manjinskih zajednica, otvoriti prostor za očuvanje njihovog jezika i kulturnog identiteta, ali malo mogu učiniti na planu boljeg »pozicioniranja« manjina u društvu u kojem žive. Tu ulogu moraju preuzeti većinski mediji, omogućujući da se kroz njih predstavi kultura, tradicija i osobeno bogatstvo koje posjeduje svaka nacija. Krajnji cilj je svakako stvaranje tolerantnijeg društva i većeg razumijevanja među različitostima.

Moderni svijet je svijet multikulturnih i multinacionalnih društava, a uloga i koncepcija medija u takvim društvima moraju se znatno izmijeniti kako bi se prilagodili zahtjevima novog vremena. U zemljama dulje demokratske tradicije nego što je naša taj se problem počeo rješavati još prije nekoliko desetljeća, a osnovni je cilj bio postaviti medijski koncept tako da manjine u njemu dobiju dovoljan prostor koji bi ih na pravi, autentičan i istinit način predstavio drugom, većinskom dijelu stanovništva, i istodobno omogućio da one (manjine) nađu sebe u takvom mediju – da se informiraju u istoj mjeri i na isti način kao i ostali čitatelji.

(Vesela Laloš)

Stečevina koja ispravlja nepravdu

Godina dana tiskanja jedinog tjednika na hrvatskom jeziku u Srbiji i Crnoj Gori obilježena je prošloga petka u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Oko dvjestotinjak gostiju je pozdravio direktor i v. d. urednika »Hrvatske riječi« Zvonimir Perušić koji je govorio o pisanom novinarstvu na hrvatskom jeziku koje je prethodilo »Hrvatskoj riječi«, i o utemeljenju ove novinsko-izdavačke ustanove, te istaknuo:

»NIU Hrvatska riječ osnovana je s ciljem da na institucionalan i sveobuhvatan način ostvari pravo hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini u oblastima informiranja i izdavaštva na vlastitom jeziku. Pojava Hrvatske riječi bila je, po općoj ocjeni, nakon osnivanja Hrvatskog nacionalnog vijeća, jedan od najvažnijih događaja u novijoj povijesti hrvatske manjinske zajednice u SCG, koja se deset godina borila za priznanje svoga manjinskoga statusa. Stasavajući i razvijajući se, danas nam pristizu ocjene kako smo dobili jedan ozbiljan i respektabilan društveni, politički, kulturni i obiteljski tjednik na hrvatskom jeziku. Tjednik, koji je uz to, smogao snage i u prvoj godini izdati i dva podliska – dječji Hrcko – i jedan za kulturu, čime smo navijestili da će se naklada unutar kuće razvijati, bude li, što očekujemo, daljnjeg razumijevanja i potpore onih čija je to obveza. S tim u svezi,

nedavno je oformljen i Izdavački savjet Hrvatske riječi, koji će se upravo baviti osmišljavanjem, planiranjem i realizacijom specijalnih izdanja i nakladničke djelatnosti«, rekao je Perušić.

(Dušica Dulić)

Proslavljeno 125. »Veliko prelo«

Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« i ove je godine organizirao tradicionalno »Veliko prelo« u velikoj dvorani Centra u Subotici. Okupljene goste je pozdravio predsjednik Centra *Bela Ivković*, a prelo je otvorio gradonačelnik Subotice *Géza Kucsera*.

U programu »Velikog prela« nastupili su Folklorni odjel i Ženski pjevački zbor HKC-a »Bunjevačko kolo«, a goste su tijekom večeri zabavljali subotički orkestar »Ravnica« i tamburaški ansambl »Patria« iz Požege. Po tradiciji, bila je izvedena i pjesma *Nikole Kujundžića* »Na veliko prelo«, danas poznata pod nazivom »Kolo igra, tamburica svira«, koju je otpjevala *Antonia Piuković*. Za razliku od ranijih godina, bio je priređen i kraći dramski program kojega su izveli *Ana Sikora* i *Aleksandar Malušev*. Iste večeri objavljene su tri dobitnice nagrada na natječaju »Za najlipču preljsku pismu«. Prvu nagradu je osvojila *Branka Dulić* s pjesmom »Pivaj pismu o salašu«, drugu *Nedeljka A. Šarčević* za pjesmu »Prelo«, a treća nagrada je pripala *Đuli Milodanović* za pjesmu »Veliko prelo«.

(H. R.)

Potpredsjednik Skupštine AP Vojvodine Aleksandar Kravić

Nedostaje institucionalni okvir

Prigodom svečanosti u povodu godišnjice izlaska jedinog tjednika na hrvatskom jeziku »Hrvatske riječi«, potpredsjednik Skupštine AP Vojvodine Aleksandar Kravić osvrnuo se i na treće skidanje »TV divjana« s programa TV Novi Sad:

»Nažalost nismo u prilici da mi u Pokrajini o tome do kraja odlučujemo i da osnujemo hrvatsku redakciju. U okviru RTS-a se još nisu dogodile one promjene o kojima se evo priča već nekoliko godina. Vjerujte, nije do vođovodanske skupštine, stvar je u Beogradu. Ne bih htio nikoga prozivati i optuživati ali isto tako zbog nepostojanja institucionalnog okvira da se osnuje i redakcija na hrvatskom jeziku u okviru TV Novi Sad kao najlogičnija stvar, događa se ovakav eksces već treći put. Vi nemate institucionalni okvir i zato postoji mogućnost da se jedan volontaristički pristup od prije svega pojedinaca, ispostavi kao nešto s lošom posljedicom. Uvjeren sam da ćemo i na tome vrlo brzo učiniti korak naprijed i stvamo završiti te osnovne stvari koje su neophodne kad je informiranje u Vojvodini u pitanju, a konkretno u slučaju hrvatske zajednice. Nadam se da će svi ovi dobri potezi imati odjeka i ovdje i u Hrvatskoj.«

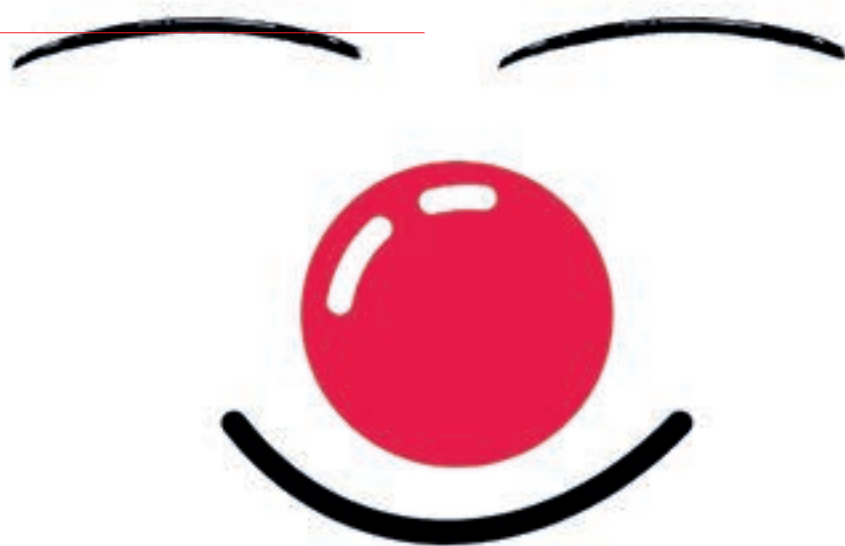
Bazeni

Prva asocijacija za rekreacijsko kupanje (plivanje) Subotičana, od davnina, bilo je obližnje jezero Palić. Najveće u regiji, svojevremeno u starijim vremenima imalo je status prestižne banje i kupališta na kojemu su se brojne generacije »brčkale« i naučile plivati tijekom toplih ljetnih dana. Ali do jezera ima između 6 do 10 km, ovisno od dijela grada iz kojeg se polazi, pa je urođena ljudska težnja za komocijom i lakšim pristupom rezultirala otvaranjem prvih javnih gradskih kupališta. Pionir u ovoj urbanoj plivačkoj akciji bio je **Fekete**, otvorivši 1879. kompleks manjih i nešto većih bazena, kupelji i parnih kupaona (*Fekete kupatilo*), u kratkoj, maloj ulici koja od kraja današnje Ulice Dimitrija Tucovića vodi prema Otvorenom sveučilištu. Isprva, u nekim drugim vremenima do konca Drugog svjetskog rata ovo gradsko javno kupalište bilo je dostupno (u najvećoj mjeri) samo imućnijem sloju građanstva, ali je nakon oslobođenja postalo dostupno apsolutno svima. Jer i radnička klasa je zavrijedila osvježiti se tijekom ljetne zapare, a djeca su i tijekom drugih mjeseci u godini morala negdje naučiti plivati. Ponukani smjernicama socijalističkog ustroja društva, gradski (partijski) čelnici odlučili su proširiti »ponudu«, pa je u Tvornici traka i čipke *Mladost* (Senčanska cesta) proradio bazen na kome su se radnici mogli kupati i odmarati tijekom slobodnog vremena. Sličnu viziju imala je

i Kemijska industrija *Zorka*, koja je izgradila golemi bazen u sklopu tvorničkog kruga (na fotografiji). Konačno, i tvornica čokolade i kekisa *Pionir*, napravila je bazen za svoje radnike i njihove obitelji (koristilo ga je i ostalo građanstvo), pa je ponuda gradskih kupališta za ono vrijeme bila i više nego osebujna. A tek kada se u Dudovoj šumi, 1974. godine počeo graditi impresivni olimpijski bazen. Dovršetak radova Subotica je ušla u red gradova koji se mogu pohvaliti suvremenim višenamjenskim (plivanje, vaterpolo) sportskim objektom koji je tijekom ljetnih mjeseci bio otvorenog tipa, dok bi ga za vrijeme hladnijeg dijela godine prekrivao golemi balon. Od ljeta 1975. godine generacije mladih Subotičana hrilla je u Dudovu šumu, okupirajući tijekom ljetnog raspusta ovu vodenu oazu u neposrednoj blizini centra grada. Bazen je i danas u punoj funkciji tijekom cijele godine, iako gužve nisu ni približno onakve kakve su bile sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga vijeka. U međuvremenu, na početku 21. stoljeća, na Prozivki je izgrađen suvremeni zatvoreni bazen u kome se danas održavaju brojni treninzi Plivačkog i vaterpolo kluba *Spartak* i *Prozivka*, dok je u određenim dnevnim terminima otvoren za građanstvo.

D. P.

XXI. Hrckov maskenbal

kada?

12. veljače 2026.

gdje?

HKC „Bunjevačko kolo”,
Subotica

vrijeme

od 10 do 12 sati

Dječji podlistak „Hrcko”

NIU „Hrvatska riječ”

Punoljetstvo kviza *Čitam i skitam*

Kao i proteklih godina, početak veljače donosi nam i početak kviza za poticanje čitanja *Čitam i skitam* koji i ove godine organizira Gradska knjižnica Subotica. Kviz je namijenjen učenicima osnovnih škola s područja Grada Subotice. Sudjelovanje je individualno, a uvjet za sudjelovanje je članstvo u Gradskoj knjižnici Subotica – Dječjem odjelu ili nekom od ogranaka. Sigurno već svi znate, ali vrijedi ponoviti: tijekom trajanja kviza, u veljači i ožujku, godišnja članarina iznosi svega 300 dinara, pa u ovome periodu možete produljiti svoje članstvo.

Upute za provedbu kviza:

u kvizu mogu sudjelovati učenici osnovne škole podijeljeni u dvije dobne skupine: od 1. do 4. razreda i od 5. do 8. razreda. Za svaku dobnu skupinu pripremljen je materijal za čitanje i upitnik sa zadacima koji se može preuzeti na Dječjem odjelu Gradske knjižnice Subotica ili u svim ograncima, kao i mrežnoj stranici Gradske knjižnice Subotica (subiblioteka.rs) i na Facebook profilu (Gradska biblioteka Subotica-nova).

Kako je najavljeno na konferenciji za medije, ove godine obilježava se 200 godina od rođenja **Carla Collo-dija**. Stoga će se sudionici u kvizu *Čitam i skitam* družiti sa svjetski poznatim nestašnim drvenim lutkom iz istoimenog romana *Pinocchio*. Zadatak za niže razrede jest pročitati ulomak »Geppetto ponovno načini Pinocchiju

noge i proda kaput kako bi mu kupio početnicu« i odgovoriti na pitanja.

Ujedno, ove godine obilježava se i 150 godina od rođenja i 110 godina od smrti **Jacka Londona**. Stoga će se učenici viših razreda posvetiti ovom poznatom književniku i njegovu djelu *Zov divljine*. Potrebno je pročitati ulomak iz VI. odjeljka ove knjige »Od ljubavi prema čovjeku« i odgovoriti na pitanja.

Nakon što sudionici pročitaju ponuđene tekstove potrebno je popuniti upitnik i predati ga na Dječjem odjelu ili u nekom od ogranaka. Rok za predaju upitnika je 31. ožujka 2026. godine. Svi ispravno popunjeni upitnici sudjeluju u ravnopravnom izvlačenju brojnih nagrada koje će biti održano 2. travnja na Međunarodni dan knjige za djecu. Popis nagrađenih učenika bit će objavljen u sredstvima javnog informiranja, školama, na Dječjem odjelu i u ograncima te na mrežnoj stranici Gradske knjižnice Subotica (subiblioteka.rs) i na Facebook profilu (Gradska biblioteka Subotica-nova).

Dakle, ne preostaje vam ništa drugo nego se aktivirati, pročitati tražene ulomke i jasno, točno odgovoriti na upitnik. Iz Gradske knjižnice najavljuju kako će i ove godine biti osigurane brojne i vrijedne nagrade. Sretno svima!

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potrebna konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici.
Kontakt telefon: 061/6767041.

Natječaj za vatrogasce-spasioce

Ministarstvo unutarnjih poslova organizira stručno osposobljavanje za 13 vatrogasaca-spasioca na području Grada Subotice te općina Bačka Topola i Mali Idoš. Rok za prijavu je 25. veljače.

Na natječaj se mogu prijaviti državljani Srbije s prebivalištem na tom području najmanje godinu dana, u dobi od 19 do 30 godina, sa završenom srednjom školom, bez sigurnosnih zapreka za rad u MUP-u. Potrebna je vozačka dozvola C kategorije ili B, uz obvezu polaganja ispita za C u roku od 18 mjeseci. Kandidati moraju ispunjavati zdravstvene, tjelesne i motoričke kriterije.

Prijave se podnose prema uputama dostupnima na internetskoj stranici Centra za osnovnu policijsku obuku – www.copo.edu.rs.

Više informacija o samom natječaju zainteresirani kandidati mogu dobiti u Policijskoj upravi u Subotici, Vatrogasno-spasilačkom bataljunu u Subotici te u policijskim postajama u Bačkoj Topoli i Malom Idošu, kao i na telefon 024/630-319.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 10. 02. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorkom u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijedom u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtkom u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Otok divlje prirode i sporog ritma

Moj omiljeni putopisac **Snežana Radojičić** nakon kraće pauze vratila se na svjetsku scenu pedaliranja, i to ni manje ni više nego s ciljem da na svom dvokotaču prijeđe Australiju. Ako sam dobro isprtila, ova će tura biti pomalo drugačija jer će uključivati i veslanje, ali ne želim trčati pred samu realizaciju, to prepuštam onima koji je prate da, kao i ja, uživaju u svakodnevnim novostima koje u našu vremensku zonu stižu kao pozdrav za dobro jutro.

Njezino pisanje, ali prije svega način života i trenutačno putovanje, potaknuli su me da se i mi u ovom broju zaputimo prema njezinoj sadašnjoj destinaciji, najmanjoj saveznoj državi Australije, i po površini i po broju stanovnika.

Na samom jugu Australije, odvojena tjesnacem Bass, leži Tasmanija, otok koji kao da je odlučio usporiti vrijeme. Iako administrativno pripada Australiji, Tasmanija ima vlastiti karakter, ritam i identitet. Ovdje se gradovi brzo tope u divljinu, a priroda je glavna urednica svakodnevice.

Tasmanija je australska savezna država s nešto više od 570 tisuća stanovnika, što je čini najređe naseljenim dijelom kontinenta. Glavni grad Hobart jedan je od najstarijih australskih gradova, ali i jedan od najopuštenijih, kolonijalna arhitektura, živahna kulturna scena i pogled na rijeku Derwent stvaraju dojam grada koji zna živjeti sa svojim okruženjem, a ne protiv njega.

Prirodne ljepote Tasmanije ono su zbog čega se dolazi i ostaje bez daha. Gotovo 40 posto otoka zaštićeno je kao nacionalni park ili svjetska baština UNESCO-a.

Cradle Mountain – Lake St Clair National Park simbol je tasmanijske divljine: planinski vrhovi, ledenjačka jezera i šetnice koje vode kroz krajolike koji djeluju netaknuto. Freycinet National Park poznat je po Wineglass Bayu, jednoj od najfotografiranih plaža na svijetu, dok zapadna obala skriva surove, gotovo mistične prizore prašuma i obale oblikovane vjetrom i oceanom.

Tasmanija je i raj za ljubitelje hrane. Hladnija klima i čista priroda stvaraju idealne uvjete za lokalne proizvode. Obvezno treba probati svježe kamenice, losos, sireve s malih farmi i tasmanijski med. Otok je poznat i po vrhunskom viskiju, craft pivu i vinima iz doline Tamar. Hrana se ovdje ne servira samo na tanjuru, ona je dio krajolika i priče.

Uživanje na Tasmaniji često znači boravak na otvorenom. Planinarenje, kajakarenje, promatranje divljih životinja i duge vožnje uz obalu dio su svakodnevice. Posebno iskustvo je susret s tasmanijskim vragom, endemskom vrstom koja je postala simbol otoka. Za one koji vole sporiji tempo, lokalne tržnice, galerije i male destilerije nude drugačiji oblik istraživanja.

Najbolji način da se Tasmanija doživi, u slučaju da ne planirate pedalati, je automobilom. Ceste vode kroz raznolike pejzaže, a udaljenosti su dovoljno kratke da se u jednom danu može prijeći s planina na obalu. Putovanje bez stroge satnice ovdje ima smisla, Tasmanija nagrađuje one koji joj dopuste da ih vodi.

Tasmanija nije destinacija za brze checkliste. Ona je mjesto za one koji žele osjetiti prostor, tišinu i autentičnost. Otok koji ne pokušava impresionirati, ali to čini, iznova i iznova.

Najveća mana ovakvih destinacija je što su nam jako daleke, pa je sjajno što ih možemo doživljavati i čitajući o njima. Ako niste, zapratite Snežu i pratite njene priče kroz Australiju, a ja se nadam da ću jednom i ja napraviti priliku i pisati izveštaje s ovog dalekog kontinenta.

Gorana Koporan

Hrvatska osvojila odličje na EP-u

Bronca zlatnog sjaja

Jeste da je fraza, ali zbilja ova bronca, s obzirom na sve okolnosti tijekom nedavno završenog Europskog prvenstva u rukometu za muškarce, ima najsjajniји odsjaj. Borba za zlato izgubljena je u polufinalnom duelu protiv Njemačke, ali je tijesna pobjeda protiv Islanda u malom finalu za broncu nadoknadila sve. I donijela puno radosti.

Borba protiv svih

Iskreni istup izbornika **Dagura Sigurdssona** na tiskovnoj konferenciji nakon selidbe iz Malmöa (Švedska) u Herning (Danska), u kome je izrazio golemo nezadovoljstvo zbog tretmana hrvatske reprezentacije od strane organizatora ovog šampionata Starog kontinenta, izazvao je solidan medijski potres. Jer, Hrvatska je prvo u samo 22 sata igrala dva uzastopna i iznimno teška susreta druge faze. Nakon svega toga igrači su premoreni (spavali i na podu) putovali četiri sata autobusnim prijevozom do Dan-

ske, gdje su bili smješteni čak 40 km od grada i dvorane u kojoj će igrati polufinale i finale. Umor je učinio svoje u prvom susretu, polufinalu protiv uvijek neugodnih Nijemaca i poraz je bio, čini se, neminovan. Ali, još jedan duel protiv Islanda, ovog puta za broncu, bio je neka druga priča. Hrvatska je i tu imala protiv sebe gotovo cijelu dvoranu ispunjenu danskim navijačima koji su čekali finale protiv Njemačke, no navijanje manjeg ali glasnijeg navijačkog dijela hrvatske publike na koncu je bilo od izuzetne važnosti. I bronca se zasluženo našla na prsima najboljih hrvatskih rukometaša.

7 pobjeda – 2 poraza = bronca

Vratari: **Dominik Kuzmanović** (*Gummersbach*), **Matej Mandić** (*Magdeburg*), **Dino Slavić** (*Limoges*), lijeva krila: **David Mandić** (*Melsungen*), **Marin Jelinić** (*Pick Szeged*), desna krila: **Mario Šoštarić** (*Pick Szeged*), **Filip Glavaš** (*Zagreb*), pivoti: **Veron Načinović** (*Kiel*), **Leon**

FOTO: HINA / Jonathan Nackstrand / AFP

Šušnja (*Wisła Płock*), Josip Šimić (*Wetzlar*), Zlatko Raužan (*Sesvete*), lijevi vanjski: Tin Lučin (*Nexe*), Zvonimir Srna (*Montpellier*), Marko Mamić (*Leipzig*), Leon Ljevar (*Slovan Ljubljana*), Diano Neris Češko (*Izviđač*), srednji vanjski: Luka Cindrić (*Veszprém*), Ivano Pavlović (*Zagreb*), desni vanjski: Ivan Martinović (*Veszprém*), Mateo Maraš (*PSG*), Luka Lovre Klarica (*Zagreb*), Patrik Martinović (*Kadetten Schaffhausen*).

Šoštarić u najboljoj momčadi EP

Mario Šoštarić izabran je, kao najbolje desno krilo, u idealnu momčad proteklog Europskog rukometnog prvenstva.

Ekstremno naporni i energetske zahtjevni sustav natjecanja na ovom EP-u, uz činjenicu kako je Hrvatska startala posljednja s dva dana zaostatka, donio je nevjerojatni turnus od devet susreta u dva tjedna. Jednčina iz međunaslova pokazuje odličan učinak od sedam pobjeda (Gruzija 32:29, Nizozemska 35:29 – skupina I, Island 30:29, Švicarska 28:24, Slovenija 29:25, Mađarska 27:25 – skupina II i malo finale za broncu Island

34:33) i samo dva poraza (Švedska 25:33 – skupina I i polufinale Njemačka 28:31). Konačni zbir donio je veliku i sjajnu brončanu europsku medalju (EP Danska, Norveška i Švedska), koja donosi uspješni rezultatski slijed nakon svjetskog srebra iz 2025. godine (SP Hrvatska).

Faktor izbornik

S dva uzastopna odličja na velikim natjecanjima izbornik Dagur Sigurdsson stao je rame uz rame s najuspješnijim svojim prethodnicima na čelu muške rukometne reprezentacije Hrvatske. Lino Červar je još uvijek neprikosnoven sa zlatnim medaljama na SP (Portugal 2003.) i Olimpijadi (Atena 2004.) te još nekoliko srebra (SP 2005. i 2009., EP 2008., 2010. i 2020.), ali karizmatični Islandčanin s hrvatskom adresom polagano se priključuje svojim ostalim reprezentativnim izborničkim kolegama (Zdravko Zovko – srebro na SP i bronca na EP), Slavko Goluža (tri bronce – EP i Olimpijada 2012. i SP 2013.) Budući da je »tek startao«, u budućnosti je realno za očekivati i još sjajnija odličja od ovog vrhunskog rukometnog stručnjaka (zlatno na EP 2016. i bronca na Olimpijadi u Rio de Janeiru 2016. s Njemačkom). Jer ova reprezentacija Hrvatske je mlada i pred njom je još puno velikih natjecanja...

D. P.

POGLED S TRIBINA

Rukometaši, Dinamo i Davis Cup momčad

Na prvi pogled naslov ove kolumne vas može zbuditi, ali jedna stvar povezuje tri navedene perjanice hrvatskog sporta. Koja? Odgovor na kviz pitanje je vrlo lagan: Danska.

Jedna od dvije zemlje u kojoj su hrvatski rukometaši igrali na nedavno završenom Europskom prvenstvu u rukometu za muškarce bila je, pored Švedske (Malmö), i Danska (Herning). Preciznije, dva glavna susreta – polufinale i malo finale za broncu. Ali o tome je sve već napisano u prethodnom tekstu. Dan prije rukometnog polufinala s Njemačkom, nogometaši *Dinama* gostovali su upravo u Herningu (grad domaćin EP-a), gdje su odigrali posljednji susret ligaškog dijela Lige Europe protiv danskog predstavnika Midtjylland. Za razliku od sportskih kolega rukometaša, *modri* su totalno razočarani i u bezidejnoj igri bili poraženi s 2:0. Srećom i »nepoklapanjem« nekoliko drugih rezultata, uspjeli su i unatoč pora-

zu izboriti pretposljednju (prolaznu) 23. poziciju na tablici i plasman u euro proljeće. I susret protiv *Genka* koji je zakazan za 19. veljače na Maksimiru, dok je uzvrat tjeđdan dana kasnije u Belgiji. Konačno, ovoga vikenda (6. i 7. veljače) u Varaždin stiže Davis cup selekcija Danske u sklopu prvoga kola restauriranog momčadskog prvenstva svijeta za tenisače. Bit će to drugi susret u povijesti protiv ovoga rivala, a pogodite gdje je odigran prvi. U Kopenhagenu 1993. godine, u glavnom gradu Danske. Hrvatsku su tada predstavljali Ivanišević i Prpić, a Danci su posve neočekivano slavili s 3:2 i prošli dalje. Čilić, Prižmić, Mektić i Pavić imaju lijepu priliku revanširati i popraviti skor hrvatskih duela protiv ove skandinavske zemlje. Istina, rukometaši Hrvatske nisu igrali protiv Danaca na EP, ali su ovi nadmoćno osvojili naslov pa se to nekako tako može računati. Uz iskrene čestitke za ostvarenu uzastopnu triplu rukometnu krunu (SP, OI i EP). Nogometaši *Dinama* glatko su poraženi, dok tenisači vuku taj rezultatski minus više od tri desetljeća. Stoga su petak i subota dani za pobjedu hrvatskih tenisača i smanjenje rezultatskog sportskog deficita s ovom zemljom.

D. P.

Umotvorine

- * Jednom kad vidiš, više ne možeš ne vidjeti.
- * Snovi su besplatni, buđenja su skupa.
- * Striktna pravda je koji put najveća nepravda.

Vicevi, šale...

- Pozvao sam samo da ti kažem da te volim.
- Gospodine, ovo je kavana.
- Znam.
- Šefe, sutra neću doći na posao. Imam problem s vidom.
- Što se dogodilo?
- Ne vidim sutra sebe na poslu.

Aforizmi

- * O ljudima najviše saznaš kad počneš cijeniti sebe.
- * Potrebno je deset puta više vremena da se saбереš nego da se raspadneš.
- * Sloboda je kao novac: jednima pomaže, druge kvari.

Vremeplov – iz naše arhive

Novinari hrvatskih medija
na terenu, 2006.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Didak i baba

Didak i baba imali kravu.

– Znaš šta, didače, prodaj ti kravu – jedared će baba reć. – Vašar je, kupi šta bolje.

Oće didak, kako ne bi kad baba oće. Oće didak kupit bolje.

Ide on na vašar, kad krava jedared stala, ubola noge u zemlju i neće dalje.

Ide jedan – vodi konja.

– Šta radiš, didače?!

– Evo se patim s ovom bidom.

– Znaš šta? Da se pozarimo: ti mene kravu, ja tebe konja.

Pozaru se oni od prve riči. Didak sebe konja, onaj sebe kravu i: zbogom – zbogom.

Onaj ošo, a didak će sad objašit konja, al ne mož. Nikako konja objašit kad je didak stari.

Paći se didak sad s ovom bidom, kad evo jednog vodi svinjče.

– Šta radiš, didače?

– Eto te napasti, ne možem ga objašit.

– Znaš šta, didače, da se pozarimo: tebe svinjče – mene konj.

Pozaru se oni od prve riči, pa onaj objaši konja i pojde. I didak će it, al svinjče projde tude, projde tamo, sve traži po zemlje a nikako neće na vašar. Šta će didak već se pati. Opet nije dobro.

Jedared evo jednoga tira kozu na vašar.

– Šta radiš, didače?

– Evo se patim s ovom bidom.

– Daj ti mene svinjče, evo tebe koza.

Pozaru se i svaki na svoje strane. Onaj ošo vesel i radostan, a koza onamo vidi zelen pa trgne, ovamo vidi zelen pa trgne, nikako neće na vašar.

Evo jednog – nosi gusku.

– Šta radiš, didače?

– Evo se patim s ovom bidom.

– Daj ti mene kozu, evo tebe guska.

– Evo – nosi.

Lipo se pozaru i sad didak pojde na vašar. Pojde guska teška.

Paći se didak, pati, kad jedan nosi pitla.

– Šta radiš, didače?

– Evo se patim s ovom bidom. Teška guska – didak stari.

– Daj ti mene gusku, evo tebe pitlo.

Oće didak, oće!

Lipo se pozaru i sad didak pojde na vašar. Pojde didak na vašar, a dojde u prvu mijanu. U mijani proda pitla, pa će ist-pit. Ogladnio ožednio, pa i komšiju pozvo u pomoć.

– Šta će tebe baba reć? – komšija se brine.

– Da se okladimo – ništa!

Okladu se u cinu krave.

Došli doma, a baba:

– Didače, di su ti novci?

– Čekaj, babo, nisam prodo već pozario kravu – za konja.

– Dobro, dobro, imaćemo konja, nećemo it pišice. Di je konj, je l u štale?

– Čekaj, babo, čekaj. Konj se ne da objašit pa sam ga pozario za svinjče.

– Dobro, didače, dobro. Imaćemo mesa i masti. Di je svinjče, je l u kočalku?

– Čekaj, babo, čekaj. Svinjče slomilo noge pa sam ga pozario za kozu.

– Dobro, didače, dobro – baš nam triba mlaka. Di je koza?

– Čekaj, babo, čekaj. Koza đubri po dvoru, pa sam ju pozario za gusku.

– Dobro, didače, dobro. Baš u vankuša slabo imamo perja – biće od guške.

– Čekaj, babo, čekaj. Guska bila stara pa sam ju pozario za pitla.

– Dobro, didače, dobro. Baš nismo imali pitla. Di je?

– Čekaj, babo, čekaj. Ja ogladnio ožednio do vašara, eto se patio svim bidama, pa u mijani prodo pitla i sio ist-pit. Tamo su ošli novci.

– Baš si dobro radio, mogo si od glada umrit, šta bi onda ja radila?

Baba tako, a didak komšije:

– Ovamo cinu krave.

Pričao Joza Nimak, Sonta, 71 g., zemljoradnik
Do neba drvo, 1963.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Kad ostaneš sam

Ope strina Evča započinje: »Čeljadi jeste I čuli moždak? Jeste I vidli? Ta tako i triba. Tribala j već davno«. Kad ona počne baka Janja vazda kipi. To ko sol na živu ranu da joj meću, jel prst u oko da joj turu. Vala i gorje. Ne čeka: »Evča, de neka nas zamajavat i zaluđivat. Kaži šta s mislila reć a ni vamo tamo. Kako da ti kažemo kad ne znamo. Šta jesmo I čuli? Šta vidli?«. »Vi ste baka Janjo odviše nagli. Koda jedva čekate da ja počnem pa da pobisnite i zapinite«. U sebe isapim da j cigurno tako. Izgleđe mi da j baka Janji malo šta tako slatko neg da strina Evču poklopi. Strina Evča namišća, zaveziva maramu pa nastavlja: »Pa jeste I čuli da se strina Jelica Mlikareva udala? Udala se za bać Miku Kladu. Znete na koga mislim. Obadvoj ostali sami pa kad se proštudiram ni lako bit sam kad ostariš. Tribali se uzet i prija a ni do sade čekat«. »Ju, ju, ju. Ta neka kazat. Neka tako sramocki divanit. I koji joj sade andrak. Šta joj to sade tribalo. Uti godina se udat. Ta ni ukuvana. Mora da j skrenila. Pa šta će joj čovik uti godina. Vrag će joj bit kriv kad joj taj krene paklit i čangrizat. Nek joj Bog bude u pomoći. Ta znate kaki su muški kad dođu uve naše godine«. U sebe isapim da j baka Janja baš potrefila. Ta čak sam i ja čo od majke da cilo selo divani kako j baka Janja otirala u grob njezinog Miku. Paklila i čantrala mu cilog života ko malo koja. Da j čudo božje kako Mika ni pobigo od nje davno prija neg što j bacio kašiku već je na poslidku pobigo nanaj svit. A majka j pripovidala i da j baka Janja na Mikine sarane ko kiša plakala. Uzdisala: »Joj moj Mika, moj Mika! Šta ću ja sirota i sama brez tebe?«. Baka Marica vrti glavom. Kaže da j čula da tu štagod ima pa pita: »Jel Evča, kako to misliš da se udala? Pa nis vala svatove napravili? Ni s se vala išli vinčat?«. »Ni, ni. Ta Stipa se sam priseljio kod nje«, strina Evča će. Baka Marica nastavlja: »Pa onda sam dobro čula. Onda se Stipa udo. Al šta onda? Jest da će selo divanit al kase bolje proštudiram, imala i pravo. Nikad se ni udavala a ostala j sama u kuće. Cilog života j služila dadu i majku i braću. Dada i majka nike godine ošli jedno za drugim. Oma potli se braća odseljila. Dolazu ritko, skoro nika-ko. Ostalo joj fain stanja a divanu da j na već na oće pofalila a i da j mal obagavila. Kažu da ju samoća počela žderat. Pa šta će?«. Baka Janja će: »Ajd Evča da i ti jedanput potrefiš i pravo kažeš. Ta imaš pravo. Neg šta. Ka j ostala sama šta j mogla drugo? Mogla sve prodat pa otić za varoš u taj dom. To j sade kako divanu moda. E ona kako izgleđe ni tila ništa prodat ni iz kuće otić. Pa sad kako čujem za sama bit ni. A Stipa j kako triba. Kad mu žena pofalila dok ni ošla nanaj svit pravim ju služio. Ta cilo selo to zna«. I baka Manda će: »Imaš pravo Janjo. Na kraj krajeva dete kaže ko volji bit sam? Pa kad ostaneš sam pa još ostariš ni lako. Ta ni kera ne volji bit sam a kamol čeljade«. Isapim u sebe: »Viš Marne, tebe ova-ko štagod još ni došlo u pamet. Al kako sade vidim kako god okreneš sve prođe i čeljade zna ostat samo. Vala tako mora bit. Kako majka kaže i prid Boga iđeš uvik sam«.

U NEKOLIKO SLIKA

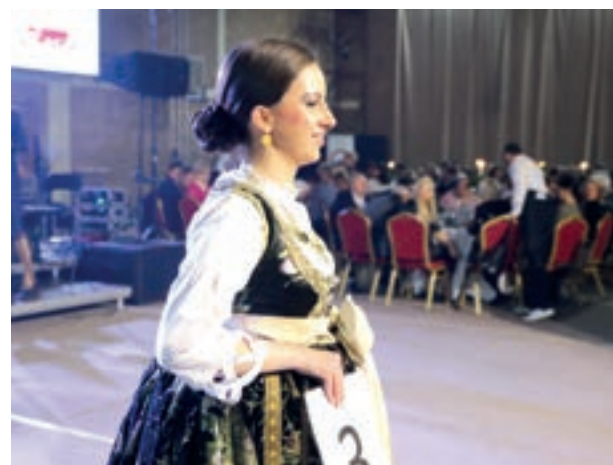
Najlipče prelje Velikog prela 2026.

Ivona Stantić

Dunja Vojnić Hajduk,
prva pratilja

Iva Francišković,
druga pratilja

DRUGA KRAFNIJADA

Petrovaradin - 12.2.2026.

Dragi naši članovi i prijatelji,
POZIVAMO VAS NA DRUGU KRAFNIJADU
u organizaciji HKPD-a "Jelačić" Petrovaradin,
koja će se održati u **četvrtak 12.2.2026.**
u vjeronaučnoj dvorani crkve Uzvišenja Sv. Križa
s početkom u **18 sati.**

Središnji državni ured za Hrvate
izvan Republike Hrvatske

Bit će to prigoda da se lijepo podružimo,
a tko želi, može platiti i članarinu :)

Tradicionalno

PRELO

20 sati

MLADEŽI

13. 2. 2026.

- ▶ Sala „Dukat”
Velebitska 31, Subotica
- ▶ Ansambl „Ruže”
- ▶ 16+

Cijena ulaznice 1000 din
(u cijenu je uračunata večera i sve piće)

Obavezna rezervacija karata na broj: +381 64 2331 931

organizator:

pokrovitelji:

Katoličko društvo
„Ivan Antunović“

Hrvatski kulturni centar
„Bunjevačko kolo“

PRIREĐUJU

16. PRELO SIĆANJA

15. II. 2026.

Okupljanje u središtu grada Subotice, kod spomenika Presvetoga Trojstva, u **17.30 sati**.

Sвета misа u franjevačkoj crkvi, u **18 sati**.

Nakon svete mise odlazak u dvoranu HKC-a „Bunjevačko kolo“ i svečani početak u **19.30 sati**.

Jedini uvjet nazočnosti jest odijevanje **SVEČANE BUNJEVAČKE NOŠNJE** (zimске).

PRETPLATITE SE

TUZEMSTVO

- 6 mjeseci = 1300 dinara
- 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- 6 mjeseci = 75 eura
- 1 godina = 150 eura

* Zbog povećanja troškova dostave novina primaranj smo povišali cijenu pretplata. Hvala na razumijevanju.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna

HRVATSKA RIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

www.hrvatskarijec.rs

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

AD MS Fil. Subotica

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ

Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«

Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa: 325950060001449230

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

PETROVARADINSKI
KARNEVAL
KARNEVALSKA KOLONA

SUBOTA
14.2.2026.
13:00 sati

Kolona kreće
od ulaza u
Molinarijev park

